

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883.   Andra Kammaren.   N:o 29.

Fredagen den 20 April.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 37 och 38;

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 26 och 27; samt

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3
(i samlingen N:o 7).

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

Konstitutions-Utskottets Memorial:

N:o 5, med förslag till ändring af § 53 Riksdagsordningen; och

N:o 6, med förslag till ändring af § 81 Regeringsformen och
§ 79 Riksdagsordningen;

Stats-Utskottets Memorial N:o 39, med förslag till voterings-
proposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en
pensionsfråga;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 28, i anledning af väckt motion
om ändrade bestämmelser rörande bevakning af varufordran i konkurs;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5
(i samlingen N:o 8), i anledning af återremiss af Utskottets Utlå-
tanden N:is 3 och 4 angående väckta motioner om förändring i
lagstiftningen rörande försäljning af vin och maltdrycker; samt

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 29.

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 9), i anledning af dels återremiss af dess öfver motion om lagstadgad undersökning af importeradt fläsk och kött samt så kallade konserver afgifna Utlåtande N:o 1, dels ock derefter väckt fråga om skärpta bestämmelser rörande kontrollen af handel med födoämnen och dryckesvaror samt deras beredning till afsalu.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 4.

Föredrogs och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse N:o 21 till Konungen, med anledning af Kongl Maj:ts proposition i fråga om postångfartyget Sofias upplåtande till enskild person för en vetenskaplig expedition till Grönland.

§ 5.

Herr *Ch. Dickson* erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 3 dagar från och med den 25 innevarande månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Lördagen den 21 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. J. C. E. Richert aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) angående med Spanien afslutade nya handels- och sjöfarts-traktater;

2:o) med förslag till förordning angående förändrad lydelse af 30 och 148 §§ Strafflagen för krigsmakten den 7 Oktober 1881;

3:o) med förslag till ändringar i gällande tulltaxa;

4:o) angående öfverlåtande på Vesterviks stad af lägenheten Stegeholm eller Slottsholmen i Lofta socken och Tjusts härad af Kalmar län;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Elisabeth Noréus;

6:o) angående försäljning af hemmanet Neder Jerfva N:o 2 i Solna socken och Danderyds skeppslag af Stockholms län; samt

7:o) angående pension å allmänna indragningsstaten för framtidne professoren F. A. Cederschiölds enka.

Herr Talmannen mottog dessa Kongl. propositioner med förklaring att Kammaren skulle ega desamma grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången Konstitutions-Utskottets Memorial N:is 5 och 6.

§ 4.

Efter föredragning af Stats-Utskottets Memorial N:o 39, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en pensionsfråga, godkände Kammaren den i detta Memorial af Utskottet föreslagna voteringsproposition.

§ 5.

Herr Talmannen tillkännagaf att, enligt mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, gemensamma omröstningar komme att anställas i Kamrarnes sammanträden nästa Lördag den 28 innevarande månad.

§ 6.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 28;

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 8); och

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 9).

§ 7.

Ang. ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 37, angående ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset samt åtgärder för förbättrande af luftvexlingen i Kamrarnes plenissalar.

Mom. a):

Lades till handlingarne.

I *mom. b)* hade Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att, medelst en tillbyggnad å riksdagshusets tomt jemte öfriga för ändamålet erforderliga åtgärder, bereda en rymlig och lämplig matlokal i riksdagshuset.

Vid ifrågavarande moment voro reservationer inom Utskottet anmälda:

af Grefve *G. Sparre*;
af Herrar Friherre *H. M. Palmstierna*, *L. W. S. Lothigius*,
C. E. Laurell och *Sven Nilsson*; samt
af Herr *L. M. Nordenfelt*, hvilken sistnämnde för sin del ansett Utskottet böra tillstyrka, att åt fullmäktige måtte uppdragas att före nästa riksdag låta till matlokal anordna den nuvarande schweizerilokalen inom riksdagshuset samt i sammanhang härmed vidtaga de för sådant ändamål i öfrigt nödiga åtgärder.

Sedan Utskottets hemställan blifvit uppläst, yttrade

Herr Helander: I flera år har man ansträngt sin uppfinningsförmåga för att söka i Kamrarnes samlingslokaler bereda bättre ventilation och ökad utrymme. Nu synes Stats-Utskottet hafva öfvergifvit all tanke på möjligheten att åstadkomma en bättre ventilation; och så vidt jag kan förstå, fastän det icke är i ord uttryckt, synes man nu vilja uppnå ett ökad utrymme genom att utvidga matlokalen i bottenvåningen. Jag tviflar visserligen icke på, att man på denna indirekta väg möjligen skulle kunna, åtminstone vid sina tillfällen, åstadkomma ett ökad, bättre utrymme här uppe, men deremot tviflar jag på, att denna väg är den, man bör gå. För öfrigt kan jag icke förstå annat, än att denna utvidgning äfven eljest är alldeles onödig. Jag kan nemligen icke begripa, hvarför ett större antal af Kammarens ledamöter skulle på en gång behöfva vistas i denna matlokal. Jag går till och med så långt, att jag tror, att både denna och schweizerilokalen skulle kunna undvaras. I alla händelser vill jag icke vara med om att lemna statsbidrag för detta ändamål, och jag ber därför att få yrka afslag å punkten i fråga.

Häruti förenade sig Herrar *Angel, Hedin, Fredenberg* och *Lyth*.

Ang. ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset.

(Forts.)

Herr J. Jonasson i Gullaboås: Som jag icke hört något annat yrkande än om afslag å Stats-Utskottets hemställen, så får jag, med framställande af samma yrkande, derjemte anhålla om bifall till Herr Nordenfelts mot utlåandet afgifna reservation.

Herr Wieselgren: Jag hörde icke rätt, hvad den siste ärade talaren yrkade. Var det bifall till herr Nordenfelts reservation, så instämmer jag med honom. Utan tvifvel vore det en stor fördel för oss, om vi på ett lämpligt sätt kunde blifva af med kroglokalen på nedra botten. Jag tror nemligen, att den hvarken är af behovvet påkallad eller på något vis kan bidra till höjandet af riksdagshusets anseende. Då ett bifall till reservationen skulle åstadkomma utvidgandet af matlokalen, som verkligen är rätt trång, och afskaffandet af kroglokalen, som hvarken är nödig eller nyttig, anser jag visserligen skäl förefinnas att fästa allt afseende vid reservationen, till hvilken jag därför anhåller få yrka bifall.

Herr Sven Nilsson: Som Kammaren behagade erinra sig, uppdrog sistlidne Riksdag åt fullmäktige i Riksgäldskontoret att vidtaga åtgärder för beredande af större utrymme i riksdagshuset och bättre luftvexling i Kamrarnes plenisalar, hvarefter fullmäktige öfverlemnade frågan för utredning af särskilda komiterade. I denna komité har jag deltagit, och jag ber nu att något få redogöra för de motiv, som legat till grund för komité-pluralitetens beslut i ämnet.

Hvad angår frågan om åstadkommande af bättre luftvexling i plenisalarne, togo komiterade, i brist på nödig sakkännedom i ämnet, härmed icke någon befattning, utan hade riksgäldfullmäktige öfverlemnadt denna del af frågan till utredning åt särskilda sakkunniga personer. Deremot underlät icke komiterade att taga i öfvervägande sättet att kunna gå Riksdagens önskan till mötes i afseende på beredandet af ökad utrymme i riksdagshuset. En utväg härför beträffande plenisalarne ansåg man vara att borttaga mellanväggen längs ner i Kamrarnes, hvarigenom 14 platser kunde vinnas i Första och 16 i Andra Kammaren. Men som man visste, att någon förhöjning i antalet af Kamrarnes ledamöter icke kunde inträffa under de två närmast följande riksdagarne, och nödig plats funnes för det nuvarande antalet, ansåg komitén icke skäl vara att för närvarande framställa nytt förslag om större utrymme i sjelfva plenisalen. Deremot hemställde komiterade till riksgäldfullmäktige, huruvida icke, för beredande af plats åt ett särskildt och ett tillfälligt utskott, justitieombudsmannens embetslokal i riksdagshuset kunde flyttas till annat ställe, och den därför använda lägenheten för ofvan berörda ändamål upplåtas — en anordning som, enligt hvad bekant torde vara, också redan egt rum. Dernäst fäste komi-

Ang. ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset.

(Forts.)

terade sin uppmärksamhet på behovet af ökad utrymme och bättre läge för matlokalen, mot hvilken, sådan den nu finnes, kländer i flera afseenden försports, icke allenast från denna Kammare, utan äfven från flere ledamöter af Första Kammaren, särskildt i ett afseende, på hvilket majoriteten af komiterade fäste synnerlig vikt, nemligen ett inom Riksdagen länge känt behof, att inom riksdagshuset få en lokal, så belägen, att den kunde blifva lätt tillgänglig gemensamt för så väl Första som Andra Kammarens ledamöter; ett behof som man ansåg kunna afhjelpas genom att för ändamålet förflytta nuvarande matlokalen och schweizeriet till den lokal, som nu begagnas af Konstitutions-Utskottet, samt en del af den bostadslägenhet, som nu är upplåten åt vice värden. Från den så kallade sammanbindningsbanan finnes redan en trappa direkt ner till dessa lokaler, hvarigenom en lättare och beqvämare tillgång till desamma skulle beredas så väl Första som Andra Kammarens ledamöter från plenisarne, än som nu finnes. Ett annat förhållande, hvarå komiterades uppmärksamhet jemväl fästes, var det mindre angenäma os från köket, hvarför man merendels nu är utsatt, då man passerar förstugan i hufvudingången till Andra Kammaren, en olägenhet, som skulle blifva undanröjd i sammanhang med att de här ofvan nämnda förändringarna beträffande matlokal vidtoges. Man har visserligen såsom skäl mot dessa anordningar anfört, att det icke kunde vara rätt lämpligt att förlägga Konstitutions-Utskottets lokal till den lägenhet, som för närvarande är upplåten till matlokal, emedan denna lägenhet vore mindre passande för Utskottet än dess nuvarande lokal är. I det fallet ber jag få erinra, att de förenämnda begge lokalerna ligga alldeles bredvid hvarandra på nedre botten, samt att båda ligga åt söder. Den nuvarande matlokalen är visserligen icke så stor som den lägenhet, Utskottet nu innehar, men skulle helt säkert blifva tillräckligt stor, om man jemväl för ändamålet iureder köket och skafferiet, såsom också komiterades majoritet hade tänkt sig. Jag tror således, att den föreslagna nya lokalen för Konstitutions-Utskottet ingalunda skulle blifva för sitt ändamål olämplig utan tvärt om.

Nu är emellertid förhållandet, att Första Kamraren icke synes vara synnerligen benägen för det af komitépluraliteten förordade förslaget, antagligen derföre att man hoppas snart få ett nytt riksdagshus, och jag är också af denna anledning tveksam att här i Kammaren framställa något förslag till afhjelpande af dessa olägenheter, ehuru jag är viss derom, att det ännu kommer att dröja länge, innan man kommer till något resultat i fråga om att bygga ett nytt riksdagshus. Jag har derföre förestält mig, att det ur många synpunkter skulle vara fördelaktigt, att, under tiden intill dess Riksdagen fått en annan lokal, fått det så anordnadt, att tillfälle bereddes de begge Kamrarnes ledamöter att mera än hittills kunna komma tillsammans, isynnerhet då man från så väl denna Kamrarnes som ock från den Första Kamrarnes sida länge har uttalat sig om det önskvärda i

en sådan anordning; men då någon utsigt till framgång för en sådan anordning nu icke synes hafva någon utsigt för sig, skall jag för närvarande låta frågan falla. För min del kan jag icke vara med om det nu föreliggande förslaget. Det är visserligen sant, att detta förslag afhjelper behovet af ett ökad utrymme i matlokalen, men det åstadkommer icke, på sätt jag frambållit, att på samma gång göra lokalen lättare tillgänglig för båda Kamrarnes ledamöter.

Ang. ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset.
(Forts.)

På dessa skäl instämmer jag med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Herr J. Andersson i Jönvik: På de skäl, som i Utskottets betänkande blifvit anförda, anhåller jag att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag får bekänna, att jag icke hyser några sympatier för Utskottets förslag. Det är också något svårt att försvara en sådan åtgärd, som att votera ett anslag af omkring 17,000 kronor till allenast utvidgning af matlokalen i riksdagshuset. Jag måste således instämma med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

I fjol, då frågan om beredande af ökad utrymme för Riksdagen förevar, tillät jag mig säga, att det hvilade liksom ett olycksöde öfver riksdagshusfrågan. Om afslag å väckta förslag till fullständig lösning af denna fråga kan man lätt förena sig, men det är icke lika lätt att komma öfverens om att göra något; så gick det i fjol, och nu se vi följden. Såsom jag redan nämnt, kan jag för min del icke vara med om det nu föreliggande förslaget. Jag tror icke, att många af dem, som i fjol biträdde Herr Liss Olof Larssons förslag att, med afslag af då uppgjort förslag, i stället bevilja 15,000 kronor till fullmäktiges i Riksgäldskontoret förfogande, för att åstadkomma något ökad utrymme för Riksdagens Kamrar m. m., tänkt sig att slutet skulle blifva det, hvartill Utskottet nu kommit. Herr Wieselgren, som vid sistlidne riksdag instämde i Herr Liss Olof Larssons förslag, har nu yrkat bifall till den vid Utskottets betänkande fogade reservationen, det vill säga han önskar, att den nuvarande schweizerilokalen skall borttagas för att vinna större matlokal. Herr Liss Olof Larsson, som likaledes i allmänhet är emot lokaler af nämnda beskaffenhet, skall helt säkert äfven nu sympatisera med Herr Wieselgren i denna fråga.

Sistlidne Riksdag uppdrog åt fullmäktige i Riksgäldskontoret att före innevarande års riksdag låta bereda det ökade utrymme för Riksdagen, som kunde åstadkommas genom användande för ändamålet utaf flere eller färre af de till bostadslägenheter och embetslokaler i riksdagshuset upplåtna rum samt att i öfrigt låta verkställa de förändringar inom Kamrarnes plenisalar, som kunde afhjelpa de mest öfverklagade olägenheterna i afseende å dessa salars utrymme och luftvexling; jemför jag innehållet af detta uppdrag

Ang. ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset.
(Forts.)

samt öfverskriften å Utskottets förevarande betänkande, som lyder: »Utlåtande, angående ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset samt åtgärder för förbättrande af luftväxlingen i Kamrarnes ple-nisalar», med det slut, hvartill Utskottet kommit, befinnes det, att Utskottets förslag stannar vid att anskaffa ökad utrymme för — matlokal, hvilket sannerligen icke stämmer väl öfverens med vare sig nyssberörda uppdrag eller öfverskriften å Utskottets betänkande.

Jag tror därför, att, då man ej vinner något annat, det förnuftigaste är att besluta rent afslag å Utskottets hemställan, hvarom jag tager mig friheten äfven anhålla.

Herrar *Hæggström, And. Persson, A. Svensson* i Lösen, *Björkman* och *Schenström* instämde med Herr *Ola Andersson*.

Herr *Dickson*: Jag ber att få instämma i yrkandet om afslag å Utskottets hemställan. Liksom min närmaste granne skulle jag ganska gerna önska, att den i riksdagshuset på nedra botten befintliga kroglägenhet borttoges. Men jag tror icke, att detta mål skulle vinnas derigenom, att man, på sätt Herr *Wieselgren* föreslagit, bifölle reservationen. Följden skulle endast blifva den, att ifrågavarande kroglägenhet skulle komma att flyttas från bottenvånin-gen en trappa upp i klubblokalen, och kroglifvet der kunde möjligen för de flere af Kamrarnes ledamöter, som, utan att vilja deltaga deri, kunde om aftnarne uppehålla sig i klubblokalen för läsning af tidningar, blifva störande. Då således det åsyftade målet icke torde kunna vinnas genom ett bifall till reservationen, så föredrager jag, att saken förblifver vid hvad nu är förhållandet. Jag tror också, att ändamålet bäst vinnes genom att afslå Utskottets hemställan, hvarom jag ber att få göra yrkande.

I detta yttrande instämde Herr *J. Andersson* i *Knarrevik*.

Herr *Aug. Petersson*: Herr *Talman*! I afseende å nu föreliggande förslag skall jag icke taga Utskottet i försvar. Då frågan afgjordes inom Utskottet, tillhörde jag dem, som röstade för afsalg. Jag ansåg då, liksom jag fortfarande anser, att ifrågavarande tillbyggnad för närvarande icke är erforderlig. När det inom Utskottet framhölls, att det vore skäl att åstadkomma en utvidgning af matlokalen för att bereda Första Kamrarnes ledamöter tillfälle att der äfven intaga sina måltider, så upplyste åtskilliga ledamöter från Första Kamraren, att de tider, hvarå nämnde Kamrarnes medlemmar intaga sina måltider, vore mycket olika, och det sattes sedermera icke i fråga att för nyssberörda ändamål vidtaga en förändring af matlokalen. Då emellertid en ombyggnad af riksdagshuset i sin helhet förr eller senare förestode, tyckte jag för min del det icke vara skäl att företaga någon åtgärd för tillbyggnad af restaurations-

lokalen. Jag röstade därför inom Utskottet för afslag å frågan, och jag skall äfven nu rösta för afslag å Utskottets hemställan.

Ang. ifrågasatta förändringar inom riksdagshuset.

(Forts.)

Herr Wieselgren: Skulle förhållandet blifva sådant, som Doktor Dickson påpekat, så finnes föga skäl för att bifalla reservationen. Ty såsom denne talare fullt befogadt antog, föranleddes mitt yrkande icke af någon önskan att erhålla en utvidgad matlokal, utan af förhoppningen att få bort kroglokalen. Om nu detta särskilda syfte icke komme att på reservationens väg vinnas, så har jag intet intresse af att yrka bifall till densamma, utan skall jag då rösta afslag, men med uttalande af den förhoppning, att icke lång tid måtte gå förbi förr än ett mera verksamt medel måtte gifvas oss att blifva af med krogen i riksdagshuset.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter det propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, afslög Kammaren Utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i vilkoren för återbetalning af det till Kinda kanals aktiebolag beviljade statslån m. m.

§ 9.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 26, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående skyldighet för ny egare af jord att svara för utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte blifvit bestämdt, dels ock enskild motion i ämnet.

Kongl. Maj:t hade i berörda proposition framlagt följande förslag till förordning:

»Har vid laga skifte blifvit bestämdt, att bidrag till utflyttning eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord eller för ståndskog, plantering eller torfjord skall gäldas af egare till jord, som i skiftet ingått, vare, derest jorden öfvergår till ny egare, denne pligtig svara för hvad af det bidrag eller den ersättning förfaller till betalning eller utgörande, sedan han egare blifvit.»

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

I sammanhang med ifrågavarande Kongl. förslag hade Utskottet till behandling förehaft Herr *M. Jonssons* inom Andra Kammarerna afgifna motion, N:o 93, lydande sålunda:

»Då jag anser Kongl. Maj:ts proposition angående skyldighet för ny egare af jord att svara för utflyttningsbidrag m. m., som

*Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.*

vid laga skifte blifvit bestämmt. icke innefatta förslag till sådana lagbestämmelser, som medföra full säkerhet för utbekommande af ersättning för utflyttning, odling, mistad ståndskog m. m., tager jag mig friheten härmed framställa förslag till ordnande af denna fråga.

(Forts.)

»Ersättningsfordran af ifrågavarande beskaffenhet utgör vederlag för jord, skog m. m., som blifvit egaren, ofta mot hans vilja, afhända, och är således, så att säga, satt i fastighetens ställe. Egare af sådan fordran bör derföre ega allra yppersta säkerhet för den-
sammas utbekommande. Den bör efter min uppfattning vidlåda jor-
den såsom en deraf utgående ränta, en jorden belastande sakrätt,
gällande med den förmånsrätt, som i 17 kap. 6 § Handelsbalken
stadgas.

»Ett stadgande i detta syfte kan tänkas antingen såsom sjelf-
ständigt eller såsom ett tillägg till den lagbestämmelse, som inne-
fattas i Kongl. Maj:ts proposition. Genom sistnämnda lagbestäm-
melse afgöres nemligen endast frågan, hvilken person, den gamle
eller nye egaren af fastigheten, skall anses vara rätte gäldenären
för den ena eller andra delen af ersättningen.

»På grund häraf får jag föreslå, att Riksdagen måtte antingen,
med afslag å Kongl. Maj:ts proposition, besluta ett lagstadgande,
hvarigenom på ofvannämnda eller annat sätt beredes trygghet för
utbekommande af ersättningsfordringar af ifrågavarande beskaffen-
het, eller ock, med hufvudsakligt godkännande af det i den Kongl.
propositionen framställda förslag, besluta ett tillägg dertill af det
innehåll jag ofvan åsyftat.»

Och hade Utskottet, med anledning af dessa framställningar,
hemstält:

1:o att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af
Riksdagen antagas; och

2:o att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

»Lag angående förmånsrätt till betalning för fordran å utflytt-
ningsbidrag m. m., som vid laga skifte blifvit bestämmt.

Härigenom förordnas som följer:

Har vid laga skifte blifvit bestämmt, att bidrag till utflyttning
eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord eller för ståndskog,
plantering eller torfjord skall gäldas af egare till jord, som i skiftet
ingått; då häfte samma jord, i hvars hand den komma må, för det
bidrag eller den ersättning; och njute den, som eger sådan fordran,
enahanda förmånsrätt till betalning ur jorden, som enligt 17 kap.
6 § Handelsbalken tillkommer enskild räntegare för afgäld af fast
egendom.»

Enligt anteckning å utlåtandet, voro reservationer mot det-
samma inom Utskottet afgifna:

af Grefve *Mörner*;

af Herr *Ekenman*, med hvilken Herrar *Thomasson*, *Widmark*, *And. Persson* och *Levin* instämt och som ansett Kongl. Maj:ts proposition i ämnet böra bifallas; samt

af Herr *Bergström*, i hvilken särskilda mening Grefve *Strömfelt* instämt och som för sin del tillstyrkt, att Riksdagen, med förklarande, att Kongl. Maj:ts proposition icke kunde i oförändradt skick antagas, måtte med anledning af samma proposition och Herr *Magnus Jonssons* motion för sin del besluta

A) en så lydande

Lag angående säkerhet för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte blifvit bestämmt.

Härigenom förordnas som följer:

Har vid laga skifte blifvit bestämmt, att bidrag till utflyttning eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord eller för ståndskog, plantering eller torvfjord skall gäldas af egare till jord, som i skiftet ingått; njute den, till hvilken sådant bidrag eller ersättning bör utgöras, sin säkerhet i samma jord framför andre jordegarens borge-närer, hvilka icke i jorden ega pant- eller förmånsrätt. Söker han ej in-teckning för sin fordran, i stad inom tre månader och å lan-det sist vid det ting, som infaller näst efter sex månader, sedan skiftet vunnit fastställelse; ege derefter ej bättre rätt än de andre. Öfvergår jorden till ny egare, vare denne, ändå att in-teckning för bidraget eller ersättningen ej sökts, pligtig svara för hvad deraf förfaller till betalning eller utgörande, sedan han egare blifvit.

B) en så lydande

Förordning angående ändring af 2 och 14 §§ i Förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875.

Härigenom förordnas, att 2 och 14 §§ i Förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 Juni 1875 skola erhålla föl-jande förändrade lydelse:

2 §.

Häftar fast egendom för ogulden köpeskilling, på sätt i 11 kap. 2 § Jordabalken sägs, eller har egare af fast egendom genom dom-stols beslut fått sig ålagdt att ställa säkerhet för omyndigs medel, dem han har om händer, eller är han genom laga kraftvunnet ut-slag i brottmål förpligtad att utgifva skadestånd, som ej genast är förfallet till betalning, eller har vid laga skifte, som vunnit fast-ställelse, blifvit bestämmt, att bidrag till utflyttning eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord eller för ståndskog, plantering eller torvfjord skall gäldas af egare till jord, som i skiftet ingått; då må in-teckning beviljas till säkerhet för sådan fordran, ändå att gäldenären det ej medgifvit.

Ang. förmåns-rätt för for-dran å utflytt-ningsbidrag m. m., som vid laga skifte be-stämts.

(Forts.)

14 §.

Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.
(Forts.)

Öfverlåter någon sin fasta egendom till annan, och har, innan nye egaren söker lagfart, in-teckning för fordran blifvit i egendomen sökt på grund af förre egarens medgifvande eller derförutan enligt 2 §; då utgör öfverlåtel- sen ej hinder för in-teckningens beviljande. Sökas å samma dag in-teckning för fordran och lagfart å öfverlå- telse, vike in-teckningssökanden för den, som eganderätten förvärfvat, der ej in-teckningen sökes för fordran, som eger förmånsrätt enligt 11 kap. 2 § Jordabalken. *eller för fordran å utflyttningsbidrag eller ersättning, hvarom i 2 § sägs.*

Efter föredragning af Utskottets hemställan i *punkten 1* yttrade

Herr Ekenman: Såsom Kammaren behagade finna, har jag vid detta Lag-Utskottets betänkande fogat min reservation, uti hvil- ken jag yrkat afslag å Utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna proposition. Jag anhöller derfor att närmare få angifva min uppfattning af det ärende, som är i fråga.

I 13 kap. Skiftesstadgan är, såsom Kammaren vet, fråga om den ersättning, som under vissa förhållanden vid laga skifte skall utgå. Det har under de senare åren gjort sig den tolkning af dessa stadganden gällande, att förmånsrätt för slik ersättning icke borde ega rum, likasom en viss tvekan också försports, huruvida, då fa- stigheten öfvergick till ny egare, den förre eller nye egaren borde betala berörda ersättning. Med föranledning af dessa omständighe- ter väcktes också vid 1880 år riksdag af ledamoten af Första Kam- maren Landshöfding Asplund en motion, hvori han på anförda skäl hemställde, att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnades. »att skyldigheten att gälda sådan ersätt- ning, som omförmäles i 13 kap. Skiftesstadgan, vidlåder den jord — i hvars hand den må komma — från hvilken ersättningen blif- vit vid skiftet bestämd att utgå». Denna haus motion blef till Lag-Utskottet remitterad. Vid afgifvande af sitt betänkande i denna fråga yttrade Lag-Utskottet — och jag ber få citera dessa ord, emedan de enligt min mening äro af en viss vikt för frågans bedö- mande — bland annat följande: »Under ärendets behandling inom Utskottet har motionären modifierat sitt förslag derhän, att i äm- net skulle blifva gällande hufvudsakligen enahanda bestämmelser, som, beträffande vattenafledningsföretag, till säkerhet för utbekom- mande af dervid ifrågakommande bidrag, äro meddelade i § 79 af lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 Juni 1879, samt sälunda skyldigheten att gälda bidrag eller ersättning af den i motionen antydda beskaffenhet åtfölja eganderätten till den skiftes- lott, från hvilken bidraget eller ersättningen blifvit vid skiftet be- stämt att utgå.» Efter denna motivering hemställde Utskottet i sitt förslag, »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla,

det tacktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning i syfte att bereda större säkerhet än för närvarande eger rum för utbekommande af sådant bidrag eller sådan ersättning som omförmäles i 13 kap. af Kongl. stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866».

Hvad Kongl. Maj:t i sin proposition nu föreslagit står, enligt mitt förmenande, i öfverensstämmelse med denna Riksdagens begäran, för så vidt man nemligen icke tager denna begäran endast och allenast för sig utan i sammanställning med de motiv, som ligga till grund för denna skrifvelse, och hvilka motiv innehållas i Lag-Utskottets af mig åberopade betänkande.

Nu vill jag visserligen ej påstå, att den omständigheten att Kongl. Maj:t här, såsom jag förmenar, framlagt ett lagförslag, som öfverensstämmer med hvad Riksdagen begärt, är något, som helt och hållet bör vara afgörande i saken. men jag påstår, att denna motivering för Riksdagens beslut icke är utan sin betydelse. Det är ju alldeles påtagligt, enligt min uppfattning åtminstone, att, när Riksdagen i skrifvelse till Konungen begärt ett lagförslag i temligen allmänna ordalag, och man vid betraktande af motiveringen för detta förslag finner, att Konungen framlagt för Riksdagen ett lagförslag i öfverensstämmelse med Riksdagens begäran och på de motiv, Riksdagen sjelf begagnat, detta förhållande utgör ett skäl för Riksdagen att antaga lagförslaget, emedan, om en motsatt åsigt skulle göra sig gällande och Riksdagen finna sig oförhindrad att deri göra de omändringar, som helt och hållet upphäva eller åtminstone förändra Kongl. Maj:ts förslag, ett sådant tillvägagående skulle i icke oväsentlig mån verka hämmande eller åtminstone försenande på lagstiftningsarbetet. Och jag tror därför, att de skäl, som kunna sägas utgöra den formella sidan af saken, icke få anses vara utan betydelse, särskildt i denna Kammare, som ju lifligt önskar skyndsamhet i reformarbetet på lagstiftningens område.

Men äfven utan allt afseende å den formella sidan af saken anser jag, att Kongl. Maj:t haft goda skäl för framlägghandlet af denna proposition. De skäl Utskottet anført för sitt förslag kan jag deremot icke gilla; det vore att slå in på en farlig väg att bereda dessa ersättningstagare en tyst förmänsrätt i fastighet, som skulle gå framför in-teckningar; och det måste, enligt min mening, ovilkorligen verka i icke ringa mån menligt på fastighetskrediten att införa en sådan tyst förmänsrätt. Nu säger man: dermed må vara huru som helst, eganderätten står likväl högre än fordringsrätten, och rätten för den jordegare, som vid laga skifte blifvit tillerkänd ersättning, bör således stå högre än en fordringsgares rätt att få betaldt. Jag bestrider icke, att eganderätten står högre än fordringsrätten, men jag påstår å andra sidan, och tror icke, att någon kan jäfva detta mitt påstående, att, då man vid lagstiftning vill tillgodose ett intresse, bör man noga akta sig att trampa andra intressen under fötterna; och det gör man här enligt Utskottets

Ang. förmänsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte be-

(Forts.)

Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.

(Forts.)

Det är nemligen icke, såsom man kanske föreställer sig, att om genom denna lag fastighetskrediten skulle lida men — hvilket väl blir svårt att bortförklara — man träffar endast kapitalisterna eller bankirättningarna, hvilka man menar tåla vid stöten, ty, nuan må i slika fall sigta huru man vill på långifvarne, så är det dock icke dem utan läntagarne man träffar. Dessutom är här endast fråga om ett mindre antal fastighetsegare och för att tillgodose dem och dem möjligen tillkommande ersättningar vid laga skiften, tillfogar man ett vida större antal fastighetsegare, ganska stort men och skada. Genom en sådan lag, som den Utskottet föreslagit, är det alldeles gifvet, att, om en fastighetsegare sökte lån, skulle långifvaren betrakta hans säkerhetshandlingar såsom i viss mån mindre goda än före den tysta förmånsrättens införande, enär denna kan verka mindre fördelaktigt, då han vill hafva ut sin i panten intecknade fordran. Det är visserligen en sanning, att de belopp, hvarom här är fråga, i allmänhet äro temligen obetydliga, men de kunna likväl understundom uppgå till rätt stora summor. Så t. ex. har man inom Utskottet uppgifvit, att dessa ersättningsbelopp i ett särskildt fall uppgått ända till 27,000 kronor. Det är alldeles gifvet, att om vid beviljandet af lån mot inteckning, oakadt gravationsbeviset upptager endast de och de inteckningarne, man likväl måste tänka sig möjligheten att så stora belopp som tusentals kronor kunna utgå med förmånsrätt framför inteckningarne, så måste detta menligt inverka på fastighetskrediten och detta återverka på jordegarne i allmänhet, hvilkas rätt jag påstår vara lika berättigad som de särskilda jordegare, hvilka, såsom Utskottet föreslagit, skulle få ut sin rätt. Här är vidare, såsom jag redan förut tagit mig friheten anmärka, icke fråga om något så stort och afsevärdt, som man velat låta påskina. Om det varit ifrågasatt första gången, då Skiftesstadgan skrefs, att införa i lagen dylika rättigheter, hvarom nu är fråga, då kunde jag hafva förstått, att saken varit af vigt, men sedan största delen af svenska jorden redan undergått laga skifte, tror jag det är af vida mindre intresse. Jag skall nemligen i det fallet bedja få nämna, att af hemmanens antal i Sverige, som utgör 66,639, endast en mindre del är oskiftad.

År 1864 uppgaf Landtmäteristyrelsen de då oskiftade hemmanens antal till 10,085 och tillade, att om skiftena komme att fortgå i samma skala som under den nästföregående tioårsperioden, skulle inom elfva år alla hemman i riket vara skiftade, det vill säga år 1875 skulle efter denna beräkning icke funnits någon jord, som ej undergått laga skifte. Nu har emellertid under tiden efter 1864 skiftena icke fortgått med samma skyndsamhet som under den närmast föregående tioårsperioden, hvilket gjort, att ännu återstå några tusen mantal oskiftade. Denna återstod är dock en obetydlighet i jemförelse med det hela, hvilket, som jag nyss nämnde, uppgår till mer än 66,000 hemman. Kan det väl då vara skäl att för denna jemförelsevis obetydliga del införa en lag, som icke be-

funnits vara nödvändig då det var fråga om ett vida mera omfattande intresse, men hvilken utan allt tvifvel kommer att verka hämmande på fastighetskrediten för den stora massan af jordegare, under det den blir till nytta endast för ett obetydligt bråktal! Genom att antaga Kongl. Maj:ts förslag deremot har man endast bifallit hvad Riksdagen sjelf en gång begärt och derigenom vinner man äfven, att det blir bestämdt mot hvem jag i hvarje fall har att vända mig för att få ut den ifrågavarande ersättningen. Man må icke säga, att detta icke är af någon vigt, ty erfarenheten har visat motsatsen, och jag tager mig därför samt på grund af hvad jag anfört friheten att yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till den Kongl. propositionen.

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

(Forts.)

Herr von der Lancken: Innan jag yttrar mig i sjelfva saken, anhåller jag, att Kammaren ville tillåta, att diskussionen må få röra sig jemväl kring den andra punkten af Utskottets hemställan, enär det blir svårt att yttra sig i fråga om allenast den första punkten.

Denna framställning blef af Kammaren bifallen; i följd hvaraf Utskottets förslag i *punkten 2* nu jemväl upplästes; och lemnades ordet derefter åter till

Herr von der Lancken, som nu anförde: Herr Talman! Mine herrar! Jag ber att få börja med hvad jag egentligen borde sluta med, nemligen att yrka bifall till den af Herr Bergström vid betänkandet fogade reservationen. Som herrarne kunnat finna, innebär Kongl. Maj:ts proposition, att Riksdagen skulle antaga en lag, hvarigenom stadgas, att det är den nye egaren af skiftad jord, som häftar i betalningsskyldighet för den ifrågavarande ersättningen. Mig synes dock som hade denna princip redan förut vunnit häfd i vår lagstiftning. Jag vet väl, att domstolarne härutinnan haft skiljaktiga meningar, och jag böjer mig naturligtvis för deras auktoritet, men för min enskilda del anser jag det redan enligt nu gällande stadganden vara tydligt, att det är den nye egaren, som denna betalningsskyldighet åligger. Genom skiftet har jorden fått ett högre värde, och då är det väl alldeles i sin ordning, att den nye egaren, hvilken ju är den, som drager fördelen af detta ökade värde, äfven bör ansvara för denna å jorden hvilande afgäld. Regeringens förslag är sålunda, så vidt jag kan se, i grunden icke något annat än en s. k. autentisk lagförklaring, och såsom sådan kan den ju alltid ega sin betydelse. Nu säger man, att Riksdagen icke begärt mer än hvad Kongl. Maj:t här föreslagit. För min del kan jag dock icke tolka 1880 års Riksdags skrivelse på det sättet. Riksdagen har nemligen der efter min åsigt begärt en större säkerhet för utflyttningsbidragets utbekommande än som nu förefinnes, och redan förut fans ju, åtminstone enligt vissa domstolars domslut, den säkerheten, att den nye egaren

*Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.*

(Forts.)

var ansvarig för denna afgäld. Regeringens förslag innebär sålunda endast en utvidgning af en förut befintlig säkerhet, men icke någon ny och större säkerhet, och om Riksdagen icke hade åsyftat något mera, hade Riksdagen helt säkert sjelf framlagt ett förslag i den riktningen. Men det gjorde Riksdagen icke, och deraf synes mig man har anledning antaga, att Riksdagen verkligen åsyftat något mer än hvad regeringen här föreslagit. Då således jag icke kan godkänna den af regeringen nu gifna lösningen af frågan, återstå såsom möjliga två andra lösningar. Den ena är den som omfattats af Lag-Utskottets majoritet, den andra den som innehålles i Herr Bergströms reservation. Den förra går derpå ut att göra denna ersättning likställd med afrad, tionde och annan dylik afgäld, hvarom stadgas i 17 kap. 6 § Handelsbalken och som utgår med bästa förmånsrätt. Nu synes mig ifrågavarande ersättning icke vara af samma natur som de afgälder, som omtalas i 17 kap. 6 § Handelsbalken; den synes mig nemligen mera hafva karakteren af ogulden köpeskilling än af ränta. Det synes mig också vara i öfverensstämmelse med principerna i vår lagstiftning, att hvarje institut får sin rätta plats. Detta är det ena, det formella skälet, hvarför jag icke kan godkänna Utskottets förslag.

Det andra skälet, det principiella, är, att vi genom att antaga detta förslag skulle göra ett afsteg från publicitetsprincipen, d. v. s. den i vår lagstiftning antagna princip, att hvar och en skall kunna genom offentliga handlingar skaffa sig reda på, för huru stor skuld hvarje fast egendom häftar, och således den, som vill lemna dess egare penningeförsträckning mot säkerhet i egendomen, kan se för huru stor risk han utsätter sig. Skulle nu ett sådant stadgande, som det af Utskottet föreslagna, insmygas uti 17 kap. 6 § Handelsbalken, kan det tänka sig, att då ersättningsfordran af ifrågavarande beskaffenhet kan uppgå till ganska betydligt belopp — enligt hvad en af reservanterna uppgifvit, skulle en sådan fordran vid ett skifte belöpt sig till icke mindre än 27,000 kronor — in-teckningarnes värde kunde komma att väsentligt förringas; men jag hemställer, om icke det kan vara ganska vådligt för fastighetskrediten, att de på detta sätt kunna utan vidare nedskjutas med ett så stort belopp, som det nyssnämnda. Nu säger man, att det här icke är fråga om att skapa någon tyst förmånsrätt, emedan upplysningar om saken kunna inhemtas ut skifteshandlingarne. Men dessa äro icke så tillgängliga som ett gravationsbevis. Alltid vet man hvar man skall få ett sådant, men det kan ofta vara ganska svårt att få reda på skifteshandlingarne just när man behöfver dem. Dessa både svårigheter, mot hvilka Utskottet haft att kämpa vid dess bemödande att lösa frågan, synas mig emellertid hafva blifvit på ett tillfredsställande sätt öfvervunna genom herr Bergströms förslag. Enligt detta är fordran för sådan ersättning, som här är i fråga, likställd med fordran för ogulden köpeskilling, och den, som har anspråk på dylik ersättning, åtnjuter samma rätt som den, hvilken eger att få sin

fordran intecknad med ogulden köpeskillingsrätt. En viss tid är *Ang. förmåns-* lemnad fordringsegaren att söka inteckning i den ersättningsskyldiga *rätt för for-* jorden, uti hvilken han under denna tid har sakrätt, visserligen efter *dran å utflytt-* förut deri fastställda inteckningar, men dock en sakrätt. Nu in- *ningsbidrag* vänder möjligen någon, att en sådan säkerhet är af noll och intet *m. m., som vid* värde, då det låter tänka sig, att jorden är förut alldeles öfverin- *laga skifte be-* tecknad. Ja, detta kan visserligen hända, men det torde väl dock *stümts.* höra till undantagen, att ett hemman är så öfverintecknad, att det *(Forts.)* icke finnes något kvar att få derur, och i hvarje fall får ju hemmanet genom det öfvergångna skiftet ett plus i värdet, och i detta plus kan ju fordringsegaren få ersättning. Dessutom, då sådan ersättning väl merendels kommer att fordras för sparad skog, kan fordringsegaren genom att, i enlighet med den honom i Herr Bergströms förslag lemnade rätt att uti dylika fall tillämpa inteckningslagens föreskrifter, begära kvarstad på skogen, förekomma all onödigt afverknung å densamma, och sålunda att hans säkerhet lede någon förminskning. I sammanhang härmed vill jag fästa uppmärksamheten uppå en förändring, som försiggått i vår tids creditsystem. Förut funnos inteckningarna i en fastighet vanligtvis inom den ort, der den var belägen. Den, som behöfde låna penningar, vände sig till sin graune, och denne, som för lånet fick säkerhet uti låntagarens egendom, var i tillfälle att se huru denna sköttes och om säkerheten förminskades. Numera åter samlas de flesta inteckningar i större kreditanstalter, oftast betydligt aflägsna från den intecknade jorden, och för att hålla reda på dessa inteckningars värde, är man nästan helt och hållet hänvisad till gravationsbevisen. I de fall att inteckning meddelades för sådan fordran, hvarom här är fråga, komme väl fordringsegaren, såsom medlem af skifteslaget, i allmänhet att vara boende i närheten af den intecknade jorden. Han blefve derigenom i tillfälle att på nära håll öfvervaka och se huru denna vårdades, och kunde bättre än de stora kreditanstalterna begagna sig af de utvägar att betrygga sin säkerhet, som inteckningslagen lemnar honom.

Det är på dessa skäl som jag ber att få yrka bifall till Herr Bergströms reservation.

Herrar *H. Johnson, Joh. Jönsson* och *O. B. Olsson* förenade sig med Herr von der Lancken.

Herr Berglöf: För att rätt fatta denna fråga torde det vara nödvändigt att gå tillbaka till första ursprunget till densamma, och detta är att söka i en motion, som väcktes vid 1880 års riksdag och slutade med följande hemställan: »att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas, att skyldigheten att gälda sådan ersättning, som omförmäles i 13 kapitlet Skiftesstadgan, vidlåder den jord, — i hvars hand den må komma — från hvilken ersättningen blifvit vid skiftet bestämd att utgå».

Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
n.^{m.}, som vid
laga skifte be-
stämts.

(Forts.)

Med anledning af denna motion föreslog Lag-Utskottet, som behandlade densamma: »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning i syfte att bereda större säkerhet, än för närvarande eger rum, för utbekommande af sådant bidrag eller sådan ersättning, som anförmäles i 13 kapitlet af Kongl. Stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866». På grund af det beslut, som Riksdagen fattade i frågan, aflät den under den 9 Maj 1880 till Kongl. Maj:t en skrifvelse, och som denna skrifvelse icke är så synnerligen lång, men i betydlig mån klargör frågan, anser jag mig böra för Kammaren uppläsa densamma. Den lyder sålunda:

»S. A. K.

Då vid laga skifte en delegare nödgas utflytta eller afstå odlad jord mot ouppodlad, bättre häfdat mot sämre häfdat, eller skogbeväxt mark mot mindre skogbeväxt, tillägges honom, jemlikt 13 kapitlet skiftesstadgan, viss ersättning att gäldas af den eller de delegare, åt hvilka sålunda på hans bekostnad beredes en fördel. Intet kan väl då vara mera berättigadt, än den förstnämndes anspråk att ega full trygghet för utbekommande af denna ersättning, som är afsedd att utjemna skilnaden i värde emellan den lott, han genom skiftet tvingas att afstå, och den, han genom skiftet får i utbyte. Det lider icke heller tvifvel, att, när ett så beskaffadt tvunget egoutbyte — oftast påkallande en sådan mellanavgift, som nyssnämnda ersättning i själfva verket utgör — genom skiftesstadgan påbjöds, det ansetts ligga så i sakens natur, att denna ersättning skulle under alla förhållanden utgå ur den ersättnings-skyldiges nya egolott, att derom icke erfordrades annan och tydligare bestämmelse än skiftesstadgans föreskrift om ersättningsens gäldande. Också har under en lång tid en sådan tolkning gjort sig allmänt gällande, liksom den ännu i många fall torde fortfara att göra. Men på senare tider hafva skiljaktiga meningar yppats i fråga derom, dels huruvida ersättning af omförmälda beskaffenhet fortfar att vidlåda den ersättningskyldiges jord, äfven sedan den efter skiftet blifvit försäld, dels ock huruvida ersättningen bör utgå med förmånsrätt framför annan gäld. Dessa frågor hafva någon gång blifvit efter rättegång afgjorda mot den till ersättning berättigades intresse. Den förhöjning i värde, som, på hans bekostnad, den ersättningskyldiges hemmanslott genom skiftet erhållit, har således kommit denne eller hans rättsinnehafvare utan motsvarande ersättning till godo. Att detta är stridande mot rätt och billighet, torde vara uppenbart.

Riksdagen, hos hvilken framställning i ämnet skett, har derföre funnit närmare bestämmelser erforderliga till trygghandet af skiftesdelegares rätt att utbekomma sådant vid skifte dem tillerkänt bidrag eller ersättning, som omförmäles i 13 kapitlet Skiftesstadgan; men då för en fullt tillfredsställande lösning af den väl icke synnerligen omfattande, men med afseende å sina verkningar

grannlaga frågan erfordras mera tid och omsigt, än Riksdagen kun- *Ang. förmåns-*
 nat derät egna, får Riksdagen i underdånighet anhålla, det täcktes *rätt för for-*
 Edert Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga för- *dran å utflytt-*
 slag till författning i syfte att bereda större säkerhet, än för när- *ningsbidrag*
 varande eger rum, för utbekommande af sådant bidrag eller sådan *m. m., som vid*
 ersättning, som omförmäles i 13 kapitlet af Kongl. Stadgan om *laga skifte be-*
 skiftesverket i riket den 9 November 1866. *stämts.*

Riksdagen framhärdat o. s. v.

Stockholm den 9 Maj 1880.»

Af denna skrifvelse torde oförtydligt framgå, att Riksdagen
 önskade en sådan lagförändring, att större säkerhet, än för närva-
 rande eger rum, skulle beredas jordegare för utbekommande af
 ifrågavarande bidrag eller ersättning. I den Kongl. propositionen
 deremot, som föreligger till pröfning, föreslås följande förordning:
 »Har vid laga skifte blifvit bestämdt, att bidrag till utflyttning
 eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord eller för ståndsskog,
 plantering eller torfjord skall gäldas af egare till jord, som i skif-
 tet ingått, vare, derest jorden öfvergår till ny egare, denne pligtig
 svara för hvad af det bidrag eller den ersättning förfaller till be-
 talning eller utgörande, sedan han egare blifvit.» Detta Kongl.
 Maj:ts förslag kan jag icke finna i någon den ringaste mån med-
 föra den större säkerhet, som Riksdagen önskade skulle uti ifråga-
 varande hänseende införas. Tvärt om måste jag anse det i visst
 hänseende bereda mindre säkerhet, än förut eger rum, i så fall
 nemligen, att förslaget uppställer en tidsgräns mellan den säljande
 och den köpande egarens af skiftesdelen skyldighet att ansvara för
 den ersättning, som skall lemnas. Enligt nu gällande praxis tror
 jag, att domstolarne döma så, att den nye egaren skall med jorden
 ansvara för dessa ersättningar äfven om ersättningsbeloppet förfallit
 till betalning före den tid, han blef egare till den betalningsskyldi-
 giga jorden. Vid sådant förhållande innebär det Kongl. förslaget
 ostridigt en försämring af hvad vi nu ega, i ty att ersättningstaga-
 ren derigenom skulle få sämre rätt, än den han nu har. Deremot
 tror jag, att det förslag, som Utskottet framlagt för att afhjelpa
 den öfverklagade bristen, bör vara tillfredsställande och icke allt
 för mycket rubba kreditlagstiftningen.

Det har blifvit sagdt, att införandet af en sådan lagbestämmelse
 som den, Utskottet föreslagit, skulle medföra en ny tyst förmåns-
 rätt, som skulle blifva allt annat än gagnelig för fastighetskrediten.
 Jag tror dock, att vi icke få döma denna tysta förmånsrätt för
 hårdt, ty den är icke så farlig, som man vid första ögonkastet vill
 anse den vara, och att det derföre torde tarfva något begrundande,
 innan den helt och hållet förkastas. Den är för det första icke
 bestående för längre tid, utan tvärt om är den jemförelsevis hastigt
 öfvergående, och detta beror blott på skiftesförrättningen. När
 nemligen denna är afslutad, och liqviden verkställd, så är man fri
 från denna tysta förmånsrätt. De trakter, der hemmanen en gång

(Forts.)

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte be- undergått laga skifte, äro således befriade från denna s. k. tysta för-
stämns. mänsrätt. Äfven der kunna visserligen derefter uppstå hemmans-
 klyfningar och andra dylika mindre skiftesförrättningar, men dessa
 äro af försvinnande liten betydelse.

Man må dessutom här betänka hvad skiftesförrättningen i sig
 sjelf innebär: den är en ganska stark våldsåtgärd på jordegarein-
 tresset. Jag måste ju mången gång mot min vilja ingå i en dylik
 samfällighet och underkasta mig delning af en egendom, som jag
 icke vill dela, utan som jag vill hafva för mig sjelf; jag måste
 mången gång vika ifrån ett hemman, som varit mig och mina för-
 fäder kärt, och lemna det åt andra personer, under det att jag mot
 min vilja måste bosätta mig på annat håll inom skifteslaget; jag
 måste lemna ifrån mig jord, som jag under många år uppodlat
 och bringat upp till stort värde, och i stället emottaga mark, som
 mången gång är illa häfdad och icke ens odlad; jag måste lemna
 skogstrakter, som jag sparat för framtida behof eller i afsigt att kunna
 med vinst realisera. Jag måste gå ifrån allt detta på grund af skif-
 tesstadgans våldsamma lagbud. I stället blir jag tillskiftad egendom,
 som icke har på långt när samma värde, men det heter då, att jag
 får ersättning i penningar. Det är denna ersättning, som jag an-
 ser bör vara så väl skyddad, att jag genom att utfä densamma
 slutligen får betaldt för alla de lidanden och obehag, som jag haft
 i följd af skiftesförrättningen.

Vidare har man att beakta inteckningshafvarens förhållande till
 förrättningen. Han har intresse af, att den egendom, i hvilken han
 insatt sina hopsparade penningar, bibehåller sitt värde och icke un-
 dergår försämring. Då kapitalisten utlånar sina penningar mot inteck-
 ning bör han tillse, att den intecknade egendomen lemnar honom full
 säkerhet, och har han dervid att iakttaga icke allenast huru egen-
 domen underhålles, utan äfven om egendomen undergått laga skifte
 eller snart har att emotse en sådan förrättning, ty klart är, att detta
 kan ingripa på egendomens värde i framtiden. Långgifvaren, hvilken
 som pant för sin fordran tager inteckning i hemman, som ej under-
 gått laga skifte, måste vara beredd på, att egendomen genom skiftet
 kan komma att undergå någon ändring och att han icke kan er-
 hålla panträtt i den nya skiftes- eller hemmanslotten på andra och
 bättre vilkor än jordegaren erhåller eganderätt, det vill säga mot
 skyldighet att egendomen ansvarar för och vidkännes de genom
 skiftet hemmanet ålagda ersättningar af den beskaffenhet, nu är i
 fråga. Det torde icke kunna förnekas, att egaren af jorden i första
 rummet bör åtnjuta det största möjliga skydd i sin eganderätt, under
 det att inteckningshafvaren måste komma i det andra rummet, enär,
 om jag förringar värdet af jordegarens rätt, så lider fastighetskre-
 diten mera deraf, än om jag gör intrång på inteckningshafvarens
 rätt. Vid sådant förhållande och då jag anser att underlåtenhet att
 skydda sjelfva eganderätten i ena eller andra afseendet skulle kraftigt
 ingripa på eganderättsförhållandena och skada desamma, så måste

man anse det vara af vigt att en lag kommer till stånd, som går i den af Utskottet föreslagna riktning. På dessa grunder tror jag, att man hvarken kan eller bör fästa något egentligt afseende vid de befarade olägenheterna af att införa den tysta förmånsrätten för ifrågavarande fordringsanspråk.

Gent emot den reservation, som Herr Bergström framlagt och Herr von der Lancken här upptagit och till hvilken denne yrkat bifall, ber jag att få erinra, att rättigheten att få in-teckning icke är detsamma, som sjelfva den säkerhet in-teckningen medför. Det är godt och väl att få in-teckning i en egendom, men om jag dermed icke erhåller skydd för mina intressen, så har jag af densamma föga bättnad. Om till exempel en skiftesdelegare följer noga med skiftets gång, så kan han mycket lätt finna hvar hans egor komma att blifva förlagda. Om denne egare har dåliga finanser, så upptager han, medan skiftet pågår, nya in-teckningslån och åberopar dervid den skiftesplan, som för hans egendom är utstakad. När sedan skiftet är afslutadt och den, som skall ur denna egendom erhålla ersättning och vill till säkerhet därför vinna in-teckning i egendomen, så erhåller han väl in-teckningen, men egendomen är då kanske mer än tillfyllest belastad med gäld. Vid sådant förhållande eger det förslag herr Bergström i sin reservation framställt icke så stor betydelse i praktiken, som på papperet. I följd häraf, och då jag tror att det är skäl att tillse, att man så litet som möjligt rubbar betydelsen af eganderätten till jord, och då in-teckningshafvaren mycket väl kan se till den in-tecknade egendomen, och om han anser den lida af skiftet, uppsäga sin fordran, som han har i densamma, och sålunda göra sig betald, så får jag yrka bifall till det af Lag-Utskottet framlagda förslag.

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestäms.

(Forts.)

I detta anförande instämde Herrar *H. Andersson* i Bringåsen, *Smedberg*, *P. Larsson* i Fohle, *Johannes Jonson*, *J. Larsson* i Blekan, *And. Hansson*, *Carl Johansson* och *Wallenius*.

Chefen för Kongl. Justitiedepartementet Herr Statsrådet von Steyern: Då detta ärende förmodligen föredrages samtidigt i Första Kammaren, ber jag att redan nu få göra de erinringar, hvartill Lag-Utskottets förslag och den föregående diskussionen kunna för-anleda. Jag föreställer mig, att både Utskottets betänkande och denna diskussion gifvit Kammaren tydlig insigt om, i hvilka vanskligheter man kan råka, när Riksdagens skrivelser till Kongl. Maj:t affattas i så allmänna och otydliga ordalag, att hvarken Kongl. Maj:t, eller ens de Riksdagens ledamöter, som deltagit i beslutet, kunna få fullt klart för sig, hvad Riksdagens mening varit. Så förefaller mig förhållandet vara i detta fall. Riksdagen har hos Kongl. Maj:t begärt en författning i syfte att få bereda större säkerhet för utbekommande af vissa ersättningar och bidrag vid laga skifte, som omförmälas i 13 kap. Skiftesstadgan. Kongl. Maj:t

Ang. förmåns- har fattat Riksdagens mening på *ett* sätt, och ett icke ringa antal rätt för for- af Lag-Utskottets ledamöter har ansett denna uppfattning vara rig- dran å utflyt- tig; pluraliteten inom Utskottet har deremot ansett Riksdagens me- ningsbidrag ning hafva varit en *annan*; och slutligen hafva två af Utskottets m. m., som vid ledamöter antydt, att Riksdagens mening skulle varit en *tredje*. laga skifte be- ledamöter antydt, att Riksdagens mening skulle varit en *tredje*. stämtes.

(Forts.)

Det torde vara ganska svårt, att ur en så mångtydig skrifvelse få fram ett lyckligt resultat. Att nu Kongl. Maj:t ansett sig böra inskränka sitt förslag dertill, att den nye egären af jorden skulle förbindas att svara för de ersättningar, som förfallit till betalning, sedan han blef egare, utan att tala hvarken om förmånsrätt eller om tvångsinteckning, detta har, som jag förmodar, sitt fullgiltiga skäl deri, att Kongl. Maj:t och Riksdagen för ej längre tid sedan än 4 år tillbaka förenade sig om en lika bestämmelse i ett ämne, som står i så nära släktskap som gerna är möjligt med det nu föreliggande. Den lag, som 1879 utfärdades angående dikning och annan vattenafledning, innehåller nemligen i 79 § den bestämmelsen, att, när en jordegare, som ingått i ett vattenafledningsföretag, afhänder sig jorden till annan person, skall den nye egaren vara plig- tig att ingå i företaget och ansvara för betalning af de afgifter, som förfalla, sedan han blifvit egare af jorden. I båda fallen synes mig samma orsak böra leda till samma verkan. I vederlag för åtskilliga afgifter, som en delegare i ett vattenafledningsföretag får vidkännas, erhåller han en bättre jord; denna fördel kommer den nye egaren till godo, och han förbindes derföre att betala de afgifter, som förfalla till betalning, sedan han tillträd fastigheten. I vederlag för vissa ersättningar vid laga skifte får jorden ett högre värde, som kommer den nye egaren till godo, och derför förbindes han att betala de ersättningar, som förfalla under hans besittningstid.

Det har mot Kongl. Maj:ts proposition blifvit erinradt, att den, som har rätt till ersättning, icke enligt förslaget skulle få absolut säkerhet för ersättningens utbekommande, då nemligen den nye egaren icke blir skyldig att betala mera än som förfallit, sedan han blifvit egare, men icke hvad den förre egaren varit skyldig men möjligen försummat att betala. Jag medger också, att någon fullt absolut säkerhet får han icke, men åtminstone får han bättre rätt, än han förut haft. En talare påstod visserligen, att domstolarnes praxis skulle vara sådan, att ny egare tillförbundits att gälda äfven hvad den gamle egaren försummat, men jag vågar bestrida detta, ty i de domar, som i dessa frågor utgifvits, och om hvilka jag haft tillfälle taga kännedom, har jag icke sett en sådan princip uttalad. Deremot medger jag, att redan nu en och annan domstol under den allra senaste tiden till och med Högsta domstolen tillämpat den grundsats, som nu är af Kongl. Maj:t föreslagen att genomfö- ras, hvarigenom den nye egaren tillförbundits betalningsrätt för de afgifter, som efter hans tillträde till betalning förfallit. Men domstolarne hafva ingen förpligtelse att fästa sig vid prejudikat, till

hvilka de icke ens alltid hafva tillgång, och jag är öfvertygad, att, om ej en lagförändring viddages, praxis skulle blifva framgent lika sväfvande som hittills. Det skulle därför ostridigt vara en fördel för fordringsegaren att få en lagbestämmelse, hvarigenom hans rättigheter äfven mot ny egare af jorden i detta fall närmare bestämdes.

Aug. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

(Forts.)

När man således vill bereda ersättningsstagaren en bestämd rättighet, som han åtminstone ej eger enligt fullt tydlig lag, bör man emellertid tillse, att den icke gör intrång på andras redan förvärfvade rättigheter. Detta, tror jag, blefve fallet, om Lag-Utskottets förslag bifölles. Detta förslag innebär nemligen, säga hvad man vill, införande af en ny tyst förmånsrätt. De fleste af Kammarens ledamöter erinra sig säkerligen, huru obenägen Riksdagen för ett tjugotal år tillbaka var mot de tysta förmånsrätterna. Det var den tid, då hypoteksföreningarne som mest utvecklade sin verksamhet och Allmänna hypoteksbanken inrättades. Man hade då en lefvande erfarenhet deraf, att fastighetskrediten icke var mycket värd, om man ej kunde med klara och lätt tillgängliga papper visa, för hvilka äldre gravationer fastigheten häftade. Detta var också anledningen, hvarför sådana obestämda och obestämbara förmånsrätter, som de hvilka gäلت för barnaarf, fattig- och kyrkokassors fordringar samt kronans uppbördsfordringar, fingo maka åt sig och nedflyttas under inteckningarne. Man kom härigenom till den ställning, vi nu innehafva, eller att i allmänhet inga andra gravationer, än skatter till kronan och dermed jemförliga frälseräntor, hafva förmånsrätt framför inteckningar. Det är otvifvelaktigt, att realkrediten härigenom vunnit betydligt, och att hypoteksföreningarnas operationer underlättats. Men detta innebär en förbindelse att icke nu, sedan vi fått penningarne i handom men ännu icke återbetalt dem, söka att åter införa nya tysta förmånsrätter inteckningshafvarne till men. Emellertid hafva under den sista tiden kraftiga ansträngningar gjorts för att få dylika förmånsrätter återinförda, såsom för kommunalutskylder, för afgifter till vattenafledningsföretag, och slutligen, enligt Lag-Utskottets föreliggande förslag, för vissa ersättningar, utgående i sammanhang med laga skifte. Jag tror icke, att detta förfaringssätt är fullt regelrätt. Man söker visserligen lugna inteckningshafvarne dermed, att de, såsom Lag-Utskottet säger, ej böra kunna blifva lidande i sin rätt, emedan det hemman eller den hemmansdel, hvarifrån ersättning skulle utgå, måste anses hafva blifvit genom skiftet till sitt värde förbättrad med minst det belopp, hvartill den å densamma belöpande ersättning uppgår. Ja, så kan den resonnera, som är fullkomligt ointresserad i saken, men jag hemställer till hvar och en, som har en inteckning och kanske en sämre inteckning i en sådan fastighet, om han, då han får veta, att efter ett laga skifte fastigheten blifvit betungad med gravationer till ganska höga belopp, som komma att utgå med förmånsrätt framför hans inteckning, blir särdeles lugnad deraf, att han vet, att

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

fastigheten erhållit ökad ståndskog till samma värde som den skuld, i hvilken fastigheten till följd af skiftet råkat. Jag tror det ej, utan befarar, att han skall skynda sig att uppsäga sin inteckning, så snart han kan, och att ståndskogen får stryka med för att betala skulden. Jag tror också, att inteckningshafvaren ej saknar skäl för sina farhågor. Det må väl vara sant, att en jordegendom, som efter ett skifte fått bättre jord eller ståndskog, får ett ökad värde i innehafvarens hand, men det är derföre ej lika säkert, att denna tillökning äfven kommer inteckningshafvaren till godo. Jag vill ej fästa mig vid ersättningar till mindre belopp, såsom för odlingar och dylikt, utan särskildt vid ersättning för ståndskog, som Lag-Utskottet också synes hafva tillagt en särskild betydelse. Det är i den vid Utskottets utlåtande fogade reservationen upplyst, att det händt, att en fastighet vid laga skifte fått ståndskog till ett värde af 27,000 kronor. Det är antagligen ett ganska ovanligt fall, men kan dock tjena till att visa, hvad följden kunde blifva af ett bifall till Lag-Utskottets betänkande. Jag föreställer mig en fastighet af t. ex. 50,000 kronors värde. Den har ett hypotekslån på 25,000 kronor, således intill hälften af värdet. Efter verkställt skifte får fastigheten ökad ståndskog till ett värde af 25,000 kronor, men jordegaren också derigenom en skuld till förre egaren af skogen till motsvarande belopp, och denne sistnämndes fordran skall, enligt Utskottets förslag, utgå ur fastigheten före inteckningen. Denna inteckning får således den förändrade ställning, att i stället för att gälla inom 25,000 kronor af 50,000 kronor, kommer den nu att gälla inom 50,000 kronor af 75,000 kronor, hvilket står i strid med hypoteksföreningens reglemente, som förbjuder att utsträcka belåning öfver hälften af egendomsvärdet. Men icke nog dermed. Tillökningen i värdet består i ståndskog, och Lag-Utskottet erinrar sjelf, ehuru i ett annat sammanhang, hurusom ståndskog kan omedelbarligen förvandlas i löst, lätt användbart och lätt försvinnande kapital. Detta är ett argument, som snarare kan vändas emot Lag-Utskottet och dess förmenande, att inteckningshafvaren ej, genom Utskottets förslag, skulle beröfvas något af sin rätt. Det är ju mycket lätt att på ett år eller två afverka ståndskogen, under det dock hela ersättningen eller större delen deraf står kvar och graverar egendomen. Egendomens värde sjunker då åter ned till 50,000 kronor och hypoteksföreningens inteckning kommer att stå inom sista hälften i stället för inom första; hypoteksföreningen erhåller således den sämsta säkerhet, som kan finnas, så vida man ej vill nöja sig med inteckningar öfver fastighetsvärdet. Det hjälper ej att häremot åberopa inteckningsförordningens stadgande om rätt för inteckningshafvaren att uppsäga sin inteckning före förfallotiden, då han märker, att egendomen vanvårdas, så att hans säkerhet märkeligen minskas. Detta är godt och väl, då han bor i närheten och kan vaka öfver, huru med egendomen förfares, men det har sig icke så lätt för den, som bedrifver lånerörelse i stor skala, såsom en

(Forts.)

hypoteksförening. Just för att slippa utöfva en dylik kontroll pläga hypoteksföreningarna, såsom man vet, vid sina värderingar ej taga ståndskogen i någon beräkning, likasom de ej heller få beräkna sjelfva skogsmarken till mera än $\frac{1}{6}$ af hela fastighetsvärdet. Men i detta fall skulle sjelfva ståndskogen beräknas och detta till sitt fulla värde, ett förfarande, som således ytterligare skulle stå i strid med hypoteksföreningarnas reglementen. Jag föreställer mig, att allt detta icke skulle komma att hafva något gynnsamt inflytande på värdet af hypoteksföreningarnes obligationer.

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

(Forts.)

Hvad jag nu yttrat om hypoteksföreningarne gäller äfven i mer eller mindre grad om hvarje annan in-teckningshafvare, och jag tror mig derföre kunna påstå, att genom bifall till Lag-Utskottets förslag de nuvarande in-teckningshafvarne skulle blifva förnämade i sin rätt.

Men derjemte vill jag mot Utskottets förslag anmärka, hvad som redan blifvit antydt af Herr von der Lancken, att det i hög grad skulle lägga hinder i vägen för blifvande transaktioner angående belåning af fast egendom. Det är ett oeftergiftigt vilkor för fastighetskreditens bevarande, att man lätt kan få kännedom om, hvilka äldre gravationer häfta vid en fastighet, då man vill belåna densamma. Såsom nu är förhållandet, kan man om in-teckningarne få kännedom i in-teckningsprotokollet och om skatterna i jordeboken, men hvar skulle man få en tillförlitlig kännedom om dessa ersättningar, som utgå i följd af laga skifte? Utskottet säger visserligen, att skifteshandlingarne äro tillgängliga för hvar och en. Det exemplar som utlemnas till skiftesdelegarne äro desse visserligen ej skyldige att utlemna till hvilken som helst. Man har då att hålla sig till det exemplar, som finnes i landtmäterikontoret, men dermed kan man heller icke vara tillfreds, ty det innehåller visserligen huru stora belopp från början häftade vid fastigheten, men huru mycket sedermera blifvit afbetaldt, derom får man ingen kännedom i skifteshandlingarne; och således måste en jordegare, som vill belåna sin fastighet, äfven förete qvitto på, huru stora andelar af ersättningarna han inbetalt. Jag fruktar att mången skall draga i betänkande att utlåna sina penningar mot in-teckning, då det är förenadt med sådan omgång och sådana svårigheter att bestämma hvilken rätt en in-teckning medför. Hvad Herr Bergströms reservation angår, medgifver jag visserligen, att den ej kan blifva föremål för någon af de anmärkningar jag framställt mot Utskottets förslag, men jag vågar ej angående dess antaglighet i nu befintligt skick uttala någon bestämd mening, innan Högsta domstolen deröfver blifvit hörd. Jag hemställer emellertid, att Kammarerna behagade bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Thomasson: Då Lag-Utskottet yttrar, att den ersättning, hvarom här är fråga, är att betrakta såsom vederlag för afstådd jord samt på grund deraf bör vidhäfta jorden och utgå med den förmånsrätt, som 17 kapitlet 6 § Handelsbalken omförmäler,

*Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.*

kan jag för min del icke förstå, huru man från denna premiss kun-
 nat draga en sådan slutsats. Ty den förmånsrätt, hvarom 17 ka-
 pitlet 6 § Handelsbalken handlar, gäller icke, såsom redan talaren
 på kristianstadsbänken påpekat, något vederlag för afstådd jord utan
 afrad, tionde och annan afgäld af fastighet, med ett ord en årligen
 utgående utskyld. Hade Lag-Utskottet i stället sagt, att ersätt-
 ningsfordran af ifrågakarande beskaffenhet är att betrakta såsom
 vederlag för afstådd jord, och att den därför bör hafva samma rätt,
 som obetald köpeskilling, då hade resonnementet visserligen varit
 mer hållbart. För min del vill jag icke vara med om att till men
 för fastighetskrediten skapa en tyst förmånsrätt, som icke är af
 sakens natur och icke heller af någon hänsyn till konsekvens i lag-
 stiftningen påkallad. Deremot skulle jag icke hafva någonting
 emot att biträda det förslag, Herr Bergström i sin reservation fram-
 ställt, om jag blott icke befarade, att detsamma, upphöjdt till lag,
 skulle komma att medföra åtskilliga ganska beaktansvärda olägen-
 heter, utan att åstadkomma den säkerhet, som åsyftas. Äfven den
 af reservanten förordade förmånsrätten skulle nemligen under den
 tid, inom hvilken in-teckning i den ersättnings-skyldiga jorden skulle
 sökas, vara en tyst förmånsrätt och komma att verka såsom sådan.
 Vidare skulle man genom antagaude af reservantens förslag införa
 en ytterligare tvångsin-teckning i strid mot den grundsats, hvarpå
 vår nya in-teckningslag hvilat, den nemligen, att in-teckning skall
 vara frivillig. Jag tror mig också kunna påvisa, att Herr Bergströms
 reservation icke är fullt tydlig i fråga om det förhållande, hvari
 förmånsrätt för så beskaffad ersättningsfordran som denna i visst
 fall skulle komma att stå till förmånsrätt för köpeskillingsfordran.
 Men för närvarande skall jag icke upptaga tiden med att redogöra
 för detta speciella fall, helst jag är öfvertygad, att den ringa, nästan
 endast skenbara säkerhet, förslaget skulle medföra, är nog för att
 afskräcka Kammaren från att antaga detsamma. Det är lätt att
 fatta, att denna säkerhet skall blifva af föga värde, ty äfven om
 fastigheten icke är öfverin-tecknad före skiftet, så är det mycket lätt
 för egendomsegaren att, innan skiftet blifvit afslutadt och ersätt-
 nings-skyldigheten bestämd, taga in-teckning i egendomen till dess
 hela värde och derutöfver. Det är alldeles uppenbart, att det mest
 jemförliga med ifrågakarande ersättningsfordran är det bidrag i
 dikningskostnad, som omförmäles i 79 § i dikningslagen. Den motio-
 när, som vid 1880 års riksdag genom sin motion föranledde den
 nu afgifna Kongl. propositionen, modifierade också inom Lag-
 Utskottet, der han var tillstädes, sin motion derhän, att han öns-
 skade, att ifrågakarande ersättning skulle utgå efter samma grun-
 der, som 79 § dikningsförordningen innehåller, det vill säga att
 ersättnings-skyldigheten skall åtfölja eganderätten till jorden, hvar-
 ken mer eller mindre. På denna åsigt grundade sig också den
 skrifvelse, som Riksdagen sedermera aflät till Kongl. Maj:t och som
 föranledt Kongl. Maj:ts nu ifrågakarande proposition.

(Forts.)

Jag vill, som sagdt, icke vara med om att ånyo införa detta slags förmånsrätter, som redan blifvit i lagstiftningen utdömda, och icke heller anser jag det vara skäl stt införa en in-teckningsrätt, som icke tjenar till någonting. Jag yrkar derfor bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

(Forts.)

Herr Magnus Jonsson: Jag beklagar, att man söker försvara en Kongl. proposition med sådana argument, som här användts. Jag hemställer till hvar och en inom denna Kammare, som vill betrakta saken från en sund och praktisk synpunkt, om icke rättvisan fordrar, att den, som vid skifte fått sin egendom försämrad och är skyldig att taga ersättning därför, också bör vara ovilkorligen berättigad att få den ifrågavarande ersättningen. Det är att märka, att då numera aflidne Landshöfding Asplund utarbetade sitt förslag till ny skiftesstadga, var det hans mening, att ersättningstagaren skulle få sin ersättning ur egendomen såsom en realrätt; och i sådan riktning har också lagskipningen en längre tid tillämpat ifrågavarande stadgande, efter hvad jag låtit mig berättas af, bland andra, ett hofrättsråd inom Svea hofrätt. Det är först på sista tiden som det blifvit omslag härutinnan och man börjat anse ifrågavarande skyldighet såsom någonting mer personligt. Detta gaf också Landshöfding Asplund anledning att vid 1880 års rikedag väcka motion i ämnet för att få lagstiftningen i den rätta riktningen. Det är visserligen sant, att motionären, såsom Lag-Utskottets vice ordförande nyss sade, under motionens behandling i Utskottet något modifierade sitt förslag, men jag skall bedja att få fästa Kammarens uppmärksamhet på, att anledningen dertill var den, att då herrar jurister satte sig emot den tysta förmånsrätten, måste han nedsätta sina anspråk, på det att icke hela förslaget skulle falla; men det var ingalunda hans önskan, det vågar jag försäkra.

Nu har man talat så varmt för in-teckningshafvaren i den ersättningsskyldiga egendomen, men jag tager mig friheten hemställa, om icke hans rätt är skyddad derigenom, att den in-tecknade egendomen blifvit förbättrad. Ty om laga skifte verkställes såsom sig bör, och man antagit, att det skall verkställas, så måste egendomen förbättras lika mycket som ersättningsskyldigheten afser. Jag kan sålunda icke se, att en fordringsegare, som har in-tecknad fordran i den egendom, hvilken skall betala ersättning, kan på minsta sätt blifva lidande. Eget nog har jag hvarken från statsrådsbanken eller något annat håll här i Kammaren hört talas om den egendom, som är skyldig att taga emot en dylik ersättning. Kan det icke vara fallet att äfven den är in-tecknad, och huru skall i så fall dens rätt, som har in-teckning i samma egendom, skyddas? Denna egendom kan nemligen vara in-tecknad lika högt som den, af hvilken ersättningen skall utgå. Skulle då, när det kommer till den punkten, att ersättningen skall utbetalas, den ersättningsskyldige icke hafva något att betala med, och ersättningstagaren således blifva utan någon

Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.
(Forts.)

ersättning, blir följaktligen den inteckningsegare, som har inteckning i den egendom, till hvilken ersättningen skall utgå, lika mycket lidande som egaren sjelf, eller så att han möjligen blifver utan all likvid för sin fordran. När man vidare betänker, att man genom lag är nödsakad att gå in på en sådan delning af jorden som laga skifte, dervid hvars och ens egendom skall uppskattas efter dess verkliga värde, kan jag icke finna annat, än att det är med rättvisa öfverensstämmande, att den, hvars egendom vid skiftet blifvit minskad i värde, skall hafva ersättning dertför, och jag kan icke inse, att inteckningshafvare i den ersättningskyldiga egendomen skola blifva det ringaste lidande, om den ersättningen till fullo utgår derur, emedan egendomen måste anses hafva blifvit med enahanda värde förbättrad.

Här har blifvit taladt om den stora ersättningsskyldighet, som möjligen skulle kunna ifrågakomma vid likvid för ståndsskog. Det har verkligen en gång inträffat, att en fideikommissegendom ålades en ersättning för ståndsskog, uppgående till 27,000 à 29,000 kronor. Härvid är dock att märka, att egaren till fideikommisset hade flere hemman inom samma skifteslag, och att ersättningen jemväl skulle utgöras till flera hemman inom skifteslaget, så att icke mycket af ersättningsbeloppet föll på hvarje hemman. Men i alla fall uppgick ersättningsbeloppet till 27,000 à 29,000 kronor, och om fideikommissegendomens egare icke kunnat betala denna summa, hade de skiftesdelegare, som skulle åtnjuta beloppet, blifvit lidande. Det anförda exemplet utgör således ett ytterligare stöd för den åsigt, att ersättningsfordran af ifrågavarande beskaffenhet ovilkorligen bör utgå ur jorden; och då här icke är fråga om annat än att få ersättning motsvarande det belopp, hvarmed vid laga skifte en egendom minskats i värde, eller till det belopp, hvarmed en annan egendom ökats i värde, kan jag icke finna, att ett sådant förslag, som det Kongl. Maj:t framlagt, kan vara för ändamålet tillfyllestgörande. Jag skall äfven be att få erinra om, att det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget i visst fall kan vara mindre tillfredsställande än de stadganden, vi redan ega, i det nemligen att det kan falla den ersättningsskyldige in att, dagen efter det likvidationstiden är ute, sälja sin egendom. Den, som förut haft egendomen, kan vara någorlunda solid, men genom försäljningen öfverflyttas ersättningsskyldigheten på den, som köpt egendomen och kanske betalt mera för densamma än den är värd; och i sådant fall kan ersättningstagaren lätt blifva utan ersättning. Kan det vara en vinst att antaga ett förslag, som lemnar rum för sådana möjligheter, då man vet, att domstolarne i de flesta fall tilllämpat nu gällande lag så, att dylik ersättning förklarats böra utgå af jorden. Inom Utskottet upplystes också, att Högsta domstolen afgjort ett sådant mål den 11 December 1882, i hvilket mål Högsta domstolen tilllämpat skifteslagen så, att ersättningsskyldigheten skulle vidlåda jorden. Således skulle man, derest domstolarne i allmänhet

ville gifva akt på de prejudikat, de hafva att i förevarande hänse-
 ende tillgå, kunna tänka sig, att lagstiftningen redan ginge i den
 riktning, jag i min motion föreslagit och Lag-Utskottet tillstyrkt,
 och i hvilken jag tror ligger all rättvisa.

Jag skall icke upptaga Kammarrens tid med att anföra något
 vidare i frågan. I öfrigt instämmer jag i Herr Borgmästaren Berg-
 löfs yttrande och hemställer om bifall till Lag-Utskottets förslag.

*Ang. förmåns-
 rätt för for-
 dran å utflytt-
 ningsbidrag
 m. m., som vid
 laga skifte be-
 stämts.*

(Forts.)

Herr Helander: Alla torde vara ense derom, att en större
 säkerhet bör beredas för den ersättning, hvarom här är frågan, än
 den som för närvarande finnes. Endast i fråga om sättet, hvarige-
 nom denna säkerhet skall beredas, hafva olika meningar här yppat
 sig. För den händelse, att man verkligen icke redan eger sådan
 större säkerhet, som i Kongl. propositionen föreslås, är naturligtvis
 det Kongl. förslaget någon förbättring mot närvarande förhållande;
 men jag tror icke i så fall ändå, att från billighetens synpunkt
 det gör till fyllest. Man har anmärkt, att genom ett bifall till
 Utskottets förslag skulle en ny s. k. tyst förmånsrätt uppkomma,
 och att in-teckningsegarnes rätt icke skulle betryggas. Deremot
 ber jag få erinra, att, om så verkligen blefve förhållandet, äfven
 jag skulle finna någon betänksamhet vid att antaga Utskottets för-
 slag. Men förhållandet torde knappast blifva sådant. Om egaren
 till den ersättningsskyldiga jorden säljer sin egendom, kan jag icke
 antaga annat, än att köparen gör sig underrättad om de egendomen
 rörande kartor och dertill hörande handlingar, och sådana finnas
 alltid, då laga skifte föregått. Man har vidare anmärkt, att det
 skulle vara svårt att få kännedom om dessa kartehandlingar. Men
 de finnas i hvarje landtmäterikontor, och afskrifter af dem måste
 finnas hos någon delegare i skifteslaget, hos hvilken hvar och en
 skiftesdelegare är berättigad att om dem taga kännedom. Om en
 köpare är så liknöjd, att han icke tager reda på sådana kartehand-
 lingar, så synes mig rättvist, att han sjelf bör svara för följderna
 af sin försummelse. Det händer ofta vid skiften, att en delegare
 får i öppen åker betydligt mindre än hvad på honom belöper efter
 delningsgrunden. I sådant fall har en annan delegare erhållit i
 stället så mycket mera öppen åkerjord och denne kännes då skyldig
 att ersätta den förre i kontant eller genom odling samt måste dess-
 utom, intill dess odlingen hunnit verkställas och komma i det skick,
 att den kan påräknad afkastning ifrån sig gifva, godtgöra honom
 i penningar för minskad afkastning af hans nya egolott. Då od-
 lingen icke hinner verkställas genast, är det klart, att man måste
 ordna liqviden så, att den sker under en viss tid eller på 1 eller 2
 år o. s. v. Om nu den, som eger den ersättningsskyldiga jorden,
 säljer sin jord, innan odlingen ens kommit att påbörjas och ännu
 mindre fullbordats, så synes det mig, som om ersättningstagaren icke
 skulle få något af den honom tillförsäkrade ersättning, i fall jorden
 icke skulle förslå till annat än gäldande af deri meddelade in-teck-

*Ang. förmåns-
rätt för för-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.*

ningar. Om man nu sett på inteckningarnes rätt i fråga om det ersättningsskyldiga hemmanet, så hade man, enligt min tanke, äfven billigtvis bort tillgodose inteckningsegarnes rätt i ersättningstagarens hemman, ty, om odlingen icke verkställes, förblifver detta hemmans värde minskadt med så mycket, som det ersättningsskyldiga hemmanet i värde ökats. Men detta har man icke gjort. Jag kan således icke finna, att det ligger någon obillighet deri, att den, som är tillerkänd ersättning vid laga skifte, utfår denna ersättning framför inteckningsegaren ur den jord, hvarifrån ersättningen skall utgå.

(Forts.)

Hvad särskildt beträffar skogsersättning, så kan jag icke inse att, såsom man här erinrat, några särdeles stora vådor i detta afseende skulle uppkomma. Skulle den nye egaren afverka skogen, så inträffar icke något annat än hvad som i allt fall kan ske, äfven då dylik ersättning ej är i fråga eller laga skifte icke föregått. Ty en jordegare kan när som helst afverka skogen till men för dem, som ega inteckningar i hemmanet, om befintlig lag det ej hindrar. Läger åter lagen deremot hinder, finnes ett sådant till, antingen laga skifte föregått eller icke.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr von der Lancken: Endast några få ord. Jag har blifvit uppkallad af den ärade vice ordföranden i Lag-Utskottet. Han hade två anmärkningar mot Herr Bergströms förslag. Den ena var den, att under den tid, som skulle förflyta mellan skiftets fastställelse och inteckningens beviljande, ersättningsbelopp af ifrågakomma beskaffenhet i allt fall skulle hafva en tyst förmånsrätt. Det är visserligen sant. Men samma förhållande eger äfven nu rum i afseende å ogulden köpeskilling. Det finnes jemväl en tid, då man af gravationsbevis ej kan se, huruvida ett hemman häftar för dylik skuld. Den andra anmärkningen var den, att ersättningstagarens rätt skulle blifva nästan illusorisk. Egaren af jorden, som skulle utgifva ersättningen, kunde nemligen taga en mängd inteckningar i jorden och på så sätt göra ersättningsfordringen om intet. Detta är äfven sant. Men ett sådant förhållande inträffar väl icke ofta och kan derföre knappast tagas med i räkningen. För öfrigt gäller samma anmärkning i afseende å inteckningarne enligt inteckningslagen. En person, som blifvit ålagd att utgifva uppfostringsbidrag, kan, innan utslaget vunnit laga kraft för att mäta fordringsbeloppet, öfverinteckna sin egendom, och likaså kan den, som blifvit dömd till skadestånd, innan utslaget blifvit laga kraftvunnet, taga en mängd inteckningar i sin egendom för att hindra skadeståndets uttagande. De anförda argumenten förtjena derföre icke något afseende.

Under diskussionen har jag för öfrigt tyckt mig märka, att man öfverskattat betydelsen af de vid laga skiften bestämda ersätt-

ningar, och att man gjort dem större än hvad de i praktiska lifvet i allmänhet äro. Just derföre, att här vid lag icke ifrågakomma höga ersättningsbelopp, har jag svårt att bryta med en konsekvens i lagstiftningen, och det föreliggande förslaget innebär en brytning med en sådan konsekvens.

Jag ber fortfarande få yrka bifall till Herr Bergströms reservation.

*Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.*

(Forts.)

Herr Wallenius: Jag vill endast tillkännagifva de skäl, som föranleda mig att yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Skiftesstadgan säger, att, om en eller flere personer begära laga skifte i byalag, denna deras begäran går i fullbordan. Det kan ju hända, att en delegare, som icke velat men tvingats att deltaga i skiftet, får ersättning enligt 13 kap. i Skiftesstadgan af en hemmansegare, hvars jord redan är öfverintecknad och som sjelf är utarmad, hvarigenom den förstnämnde kommer att lida en förlust tvärtemot sin önskan och vilja. Det synes mig derför rättvist, att jorden svarar för de utgifter, som åsamkats en hemmansdel genom laga skifte, ty annars tvingar man ju folk att förlora sina penningar. En inteckningsegare har rätt att uppsäga inteckningen och låta indrivva sin fordran, men den, som tvingas in i laga skifte, han går förlustig sin egendom.

Det är på dessa skäl jag anser rättvisa och billighet fordra, att hemmanet sjelf svarar för skifteskostnaderna och att icke den person, som eger egendomen, får göra det, samt att dessa kostnader böra utgå med förmånsrätt framför inteckningar. Praktiken konstaterar ju, att laga skifte i allmänhet förbättrar en hemmansdel och icke försämrar den, och då är det väl så mycket mera skäl att egendomen sjelf svarar för skifteskostnaderna.

Såsom jag redan nämnt, yrkar jag bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr *A. Johansson* i Löfåsen instämde med Herr Wallenius.

Herr Lyth: Jag skulle helt enkelt kunna inskränka mig till att instämma i de uttalanden, som gjorts af Herr Berglöf och motionären; men jag vill dock begagna tillfället att lemna Kammaren en upplysning om, huru det med nuvarande lagbestämmelser kan tillgå vid betalning af ifrågavarande ersättningar vid laga skifte. För några år sedan afslöts inom Hafdhems socken ett laga skifte, deri en hemmansegare afstod skog för 4,000 à 5,000 kronor till sina grannar. Skogen togs i besittning, men då den, som afstått skogen, begärde ersättning för densamma utaf en af grannarne, gjorde denne cession; hemmanet var öfverintecknad, och den ersättningsberättigade fick ingenting för sin skog. Hemmanets värde hade sjunkit genom förlusten af den dertill hörande skogen, och egaren led således orättvist en ganska känbar förlust, då han mot sin vilja

Ang. förmåns-
rätt för for-
dran å utflytt-
ningsbidrag
m. m., som vid
laga skifte be-
stämts.

(Forts.)

tingats att ingå på laga skiftet. Sådana fall äro icke enstaka på Gotland, der laga skiften nu pågå, och i södra delen af Gotland, der det icke finnes mycken skog, kunna sådana förluster blifva ganska känbara. Jag tror således, att, då en försämring af egendom kan ske genom en sådan utbrytning genom laga skifte, bör man hafva realsäkerhet för hvad som afstås och icke personlig säkerhet såsom i Kongl. Maj:ts proposition föreslagits. Nu kan det väl vara sant, att detta blefve en slags tyst förmånsrätt, men männ'tro vi icke hafva sådana förut, der mindre skäl till deras beviljande förefunnes än här. Så hafva gode män och sysslomän samt rättens ombudsman i konkurser en sådan tyst förmånsrätt, och detsamma är förhållandet i fråga om landtmäteriarfvoden. Vid sådana fall som laga skiften kan man icke hjälpa, att dylika förhållanden någon gång kunna inträffa.

Det är också sagdt, att denna fråga skulle vara beslågadt med de bestämmelser, som finnas i dikningslagen af år 1879. Men enligt mitt förmenande är det stor skilnad emellan att afstå jord för afdikning och öfverlåta densamma för laga skifte, ty i förra fallet har jag rätt att afstå ifrån företaget, om jag icke vill deltaga deri. Jag säger då: tag min jord och gif mig igen hvad som blir öfver; jag tvingas icke der att mot min vilja deltaga i företaget, såsom fallet är vid laga skifte.

Jag kan således icke finna annat, än att det ligger full rättvisa i hvad motionären här föreslagit. Jag kan också nämna, att i min hemort har man med otålighet väntat antagandet af denna lag, som tillförsäkrar de personer, som mot sin vilja beröfvas sin egendom, full ersättning eller säkerhet derför.

På grund af hvad jag nu yttrat ber jag för min del att få yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Rydin: De invändningar, som här gjorts mot Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag, anser jag vara af så stor betydelse, att jag för min del icke kan tillstyrka bifall till detsamma. Då nu gällande skiftesstadga, såsom flere föregående talare yttrat, innehåller sådana bestämmelser, att hvar och en kan mot sin vilja underkastas laga skifte, mot sin önskan tvingas att afstå sin egendom till annan person, måste väl staten också skaffa honom ersättning för det han afstått egendom enligt denna stadga, som staten infört och som är så beskaffad, att jag knappast tror, att i något annat land finnes någon, som till den grad ingriper i den enskilda eganderätten. I följd häraf anser jag också den grundsats, Lag-Utskottet i detta betänkande uttryckt, fullt riktig. Men jag vill å andra sidan icke jäfva de anmärkningar, som framstälts med afseende på in-teckningshafvarnes rättigheter. Afven dessa borde i någon mån ses tillgodo, och följaktligen anser jag också Herr Bergströms reservation vara af stor betydelse i så måtto, att deri stadgas, att in-teckning bör ega rum för fordran för hvad, som en skif-

teslaget tillhörande person afstått. Men då bör väl också i lagen stadgas en viss tid, inom hvilken ersättningsskyldigheten skall vara fullgjord; och till följd deraf skulle jag för min del vilja hafva ett förslag på sådant sätt beskaffadt, att vid uppgörelse skulle en bestämd tid utsättas, inom hvilken ersättning skulle ske, att vidare denna ersättning skulle intecknas och slutligen att, sedan den blifvit intecknad, den skulle ega förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § Handelsbalken. Man har då enligt fastighetsboken fullt reda på egendomens ställning.

Ang. förmånsrätt för fordran å utflyttningsbidrag m. m., som vid laga skifte bestämts.

(Forts.)

På dessa skäl ber jag att få yrka återremiss.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets i förevarande Utlåtande gjorda hemställan, dels att, med afslag å nämnda hemställan, Kongl. Maj:ts proposition i ämnet måtte bifallas, dels antagande af det förslag, som Herr Bergström i sin reservation framlagt, dels ock slutligen ärendets återförvisande till Utskottet för förnyad behandling. Herr Talmannen gaf propositioner i öfverensstämmelse med dessa yrkanden samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering blef begärd samt företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på återremiss, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 26,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Lag-Utskottet återförvisat förevarande Utlåtande.

Omröstningen visade 112 ja mot 62 nej; i följd hvaraf Kam-maren bifallit hvad Utskottet i omförmälda Utlåtande hemställt.

§ 10.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 27, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning angående patent.

Om ändrad lagstiftning angående patent.

Uti ifrågavarande motioner, som afgifvits inom Andra Kam-maren af Herrar *F. G. Sandvall* och *P. M. Larsson* i Löa (motionerna N:is 39 och 48), var föreslaget af Herr *Sandvall*:

»att Riksdagen ville besluta till Kongl. Maj:t aflåta en skrivelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes åt sakkunnige män

Andra Kammarens Prot. 1883. N:o 29.

Om ändrad
lagstiftning
angående pa-
tent.
(Forts.)

uppdraga utarbetandet af nytt förslag till patentväsendets ordnande, med ledning af redan vunnen utredning och med beaktande af uti motionen i korthet angifna grunder, samt derefter till Riksdagen aflemna nådig proposition så väl till patentlag som till patentembetsverkets ordnande och förseende med förslagsanslag;

och af Herr *Larsson*:

»att Riksdagen ville besluta att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse med anhållan, att i nu gällande patentlag måtte snarast möjligt vidtagas förändringar i närmaste öfverensstämmelse med syftet i ett i motionen framlagdt förslag, att

i § 2 första stycket 2:o förändras till:

2:o å förbättringar å redan patenterade uppfinningar, dock endast på sjelfva förbättringen, så att patent å en äldre uppfinning eller del deraf ej derjemte må meddelas.

Ej må patent meddelas å — — — — —

§ 3 förändras till:

Patent beviljas på 15 år.

i § 5 sista satsen, så lydande: »dock icke längre än till dess det utrikes meddelade patentet utlöper», borttages;

i § 10 borttagas 2:o och 3:o;

i § 12 sättes i stället för »af annan person här i riket utöfvad» varit i allmänt bruk i Sverige;

i § 14 sättes varit i allmänt bruk i Sverige i stället för »känd och begagnad».

Utskottet hade hemställt, att omförmälda motioner för närvarande icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet voro reservationer fogade af Herrar *Bergström* och *Svanberg*.

Herr Sandwall anförde: Då jag framlemnade min motion, befara-
rade jag visserligen att Lag-Utskottet ej skulle fästa det afseende vid densamma, som den enligt mitt förmenande i så hög grad är förtjent af, i betraktande af en ändamålsenlig patentlags betydelse för ett lands industri. Väl förestälde jag mig, att denna fråga likt så många andra, som hafva till föremål att befrämja vårt lands kulturutveckling, vid denna riksdag skulle få stå tillbaka för de s. k. stora frågorna, hvilka tyckas så uteslutande taga uppmärksamheten i anspråk, att man endast nödd och tvungen sysselsätter sig med andra. Men det må jag upprigtigt bekänna, att icke hade jag väntat mig, att en fråga af den vikt, som patentfrågan i verkligheten är, skulle blifva af Utskottet affärdad på det knapphändiga sätt, som nu skett.

Det första skäl, som Utskottet för sitt afstyrkande anför, är, att det ej anser det vara lämpligt att Riksdagen uttalar sig om

*Om ändrad
lagstiftning
angående pa-
tent.*

(Forts.)

grunderna för patentlagstiftningen. Detta skäl synes mig märkvärdigt. Är icke Riksdagen svenska folkets representant? Och har det varit Utskottet obekant, att vårt lands industriidkare med otålighet vänta på en tillfredsställande lösning af patentfrågan och att de grunder hvarpå den Kongl. Komiténs förslag hvilat af samma industriidkare nästan enhälligt ansetts ohållbara? Kan det då kallas olämpligt, om Riksdagen åt en sådan opinion inom en talrik och betydande samhällsklass ger ett uttryck, som kan nå fram till regeringen? Svårligen kan man på annat sätt fatta Utskottets mening med detta af Utskottet anförda skäl än att så skulle vara. För min del får jag mot ett sådant betraktelsesrätt inlägga en kraftig gensaga. Under de sex år frågan varit under behandling har opinionen hos landets industriidkare på många sätt sökt arbeta sig fram. Derom kan Utskottet knappast hafva varit i okunighet och det synes mig då som Utskottet borde hafva redogjort därför och fäst Riksdagens uppmärksamhet på tillvaron af en sådan opinion, samt först efter granskning af denna opinions berättigande yttrat sig om lämpligheten för Riksdagen att uttala sig om grunderna för den nya patentlagstiftningen eller ej.

På grund af den stora betydelse en ändamålsenlig patentlag har för ett lands industri och denna åter i sin ordning på landets framtid, synes det mig i olikhet mot Utskottet fortfarande lämpligt, att Riksdagen uttalar sig i den riktning, som önskningarna hos landets industriidkare gå. Jag yrkar på detta så mycket hellre, som jag i en så viktig fråga finner det något riskabelt att obetingadt lita på Utskottets försäkran, att de i motionen uttalade önskingarna, hvilka äro desamma som af landets industriidkare omfattas, komma att göras tillbörligt afseende på vid frågans slutbehandling hos regeringen. Om Utskottet vid anförandet af detta sitt andra motiv för motionens afstyrkande bemödat sig om att gifva trovärdighet åt sin försäkran, genom att meddela Riksdagen de omständigheter, hvarpå denna försäkran grundar sig, så hade Kammarrens ledamöter nu varit i tillfälle att bilda sig en mening om hvad värde den af Utskottet gifna försäkran i sjelfva verket har.

Hvad slutligen Utskottets tredje motiv beträffar, så gläder det mig att se det Utskottet hyser förhoppning om, att Kongl. Maj:t snart kommer att för Riksdagen framlägga förslag till ny patentlagstiftning. Då jag tager för gifvet att Utskottet ej utan skäl (ehuru sådana ej finnas i betänkandet anförda, lika litet som något annat, hvarpå Utskottet stödt sina försäkningar och förhoppningar) inför Riksdagen uttalat en sådan förhoppning, så gläder den mig af två skäl. För det första att Kongl. Maj:t i denna sak kommer att höra Riksdagen innan lagen utfärdas. För det andra att ändtligen efter många års väntan den dag randas, då bättre ordning kommer att inträda på ett af samhällets viktigare områden. Det framgår dock ej af Utskotts-betänkandet, om vi hafva att vid denna eller nästa Riksdag från Kongl. Maj:t motse något lagförslag i ämnet.

Om *änäråd*
lagstiftning
angående pa-
tent.
(Forts.)

Kommer det sista att inträffa och, efter att Riksdagen underkastat lagförslaget granskning, en omarbetning af detsamma nödvändig-göres, hvilket ej är osannolikt alls, om ej Kongl. Maj:ts förslag blir mycket annorlunda än patentkomiténs, så ber jag få göra Kammarren uppmärksam på, att vi ännu hafva att motse årslånga dröjsmål innan denna fråga vinner sin slutliga lösning och dock får den för hvarje dag eu allt mer trängande vigt. För att visa detta behöfver endast framhållas, att patentens antal vuxit från 79 år 1860 till 134 år 1870, 257 år 1875 och till 406 år 1880. I en än större grad torde måhända patentvistigheternas antal vuxit.

Framkommer det bebådade patentförslaget ej förr än till nästa Riksdag, hvarom Utskottet i sitt betänkande ej lemnat någon upplysning, så är jag af praktiska skäl af annan tanke än Utskottet med afseende på lämpligheten af att låta Kongl. Maj:ts förslag, innan det framlägges för Riksdagen, granskas af sakkunnige män. Jag tror nemligen, att betydlig vinst i tid skulle göras, om förslaget till ny patentlag framkomme till Riksdagen i det skick, som motsvarade vederbörandes billiga fordringar. En sådan granskning af sakkunnige behöfde derjemte ej kräfva lång tid eller mycket arbete, då efter hvad Utskottet meddelar allt material för frågans bedömande föreligger.

Dertill kommer ytterligare ett skäl, det nemligen, att ändamålet med den nya patentlagen svårligen kommer att vinnas genom blotta utfärdandet af en ny lag. Af ej mindre vigt än en god patentlag är sättet, på hvilket den kommer att handhafvas. Just derföre att det är af så synnerligt stor vigt, att de närmare bestämmelser, som äro erforderliga för att bringa lagen i verkställighet blifva ändamålsenliga och praktiska, håller jag fortfarande fast vid den åsigten, att detaljerna med afseende å lagens handhafvande bäst göras till föremål för pröfning af sakkunnige män. Jag ber att med afseende härå få fästa Kammarrens uppmärksamhet på vigten af att de närmare bestämmelserna för lagens handhafvande redan från första början göras sådana, att de ej behöfva göras om igen, ty blir man tvungen dertill, så kommer man måhända att få arbeta om hvad som förut blifvit åtgjort. När patentens varaktighet utsträcker till 15 år, så måste det med afseende på förfarings-sättet vid deras behandling och beviljande förefinnas kontinuitet, och af detta skäl hafva patentverken i Amerika, England och Frankrike funnit sig föranlåtna att ånyo bearbeta redan utdöda patent, förnämligast med hänsyn till deras publicerande i öfverensstämmelse med sedermera uppställda regler.

Det återstår ännu en vigtig sak, som Utskottet ej heller funnit skäl att fästa någon uppmärksamhet vid. Bland de grunder för patentväsendets ordnande, som jag i min motion anført, förekommer också ett uttalande af önskvärdheten att med grannländerna Norge och Danmark få öfverenskommelse träffad om en för de tre skandinaviska länderna gemensam patentlag. Det före-

kommer mig obegripligt, att Utskottet ej haft ett ord att anföra härom, då det likväl ej gerna kan vara Utskottet obekant, att Sverige och Norge haft ett särskildt ombud vid den internationella patentkongress, som nyligen hölls i Paris. Då regeringen i detta sträfvande att få en internationel öfverenskommelse träffad, enligt mitt förmenande af mindre praktisk vigt än att få en sådan tillstånd mellan de tre skandinaviska länderna, ej funnit sig böra underlåta att taga del, så borde väl Utskottet hafva gjort något afseende på att man så väl i Danmark som Norge under de sista åren varit sysselsatt med åvägabringandet af för dessa länder afsedda patentlagar. På intetdera stället har man dock ännu kommit till något slut med saken. I Norge har den derstädes tillsatta patentkomitéen dock just nu slutat sitt arbete, och om det för Utskottet varit omöjligt att gifva Riksdagen del af hvad man i Norge ansett vara lämpligt i denna sak, så borde det i betänkandet likväl kunnat påpekas huru frågan der för närvarande befinner sig. Likaså tyckes mig, att i en för oss så viktig sak, som att kunna få en gemensam patentlag till stånd för åtminstone Sverige och Norge, Utskottet borde kunna hafva bildat sig en mening och uttalat densamma.

Om ändrad lagstiftning angående patent.
(Forts.)

Efter allt hvad jag nu haft äran framhålla må det ej förefalla oväntadt, om jag finner den behandling, som min motion af Utskottet rönt, vara allt annat än tillfredsställande. Det är ej för egen del, som jag härmed känner mig missbelåten, utan är det derföre, att jag är öfvertygad om att landets framtida väl kräfver att åt denna sak egnas större uppmärksamhet från Riksdagens sida, än hvad som hittills kommit den till del. Huru en sådan uppmärksamhet skall kunna framkallas, är mig för närvarande svårt att säga. Jag är nemligen mycket tveksam, om jag skall yrka återremiss eller ej. Jag hyser tvekan i detta fall, derföre att jag fruktar, att då Lag-Utskottet ej skänkt denna fråga den uppmärksamhet den förtjänat vid första behandlingen, så lär det vara föga hopp om att genom en återremiss få frågan genom Utskottets bemedling närmare utredd. Detta hopp vinner föga i styrka genom kännedomen om att två af Första Kammarens ledamöter reserverat sig, då de beklagligt nog satt Riksdagen ur stånd att få kännedom om hvilka de anledningar varit, som framkallat deras reservation.

Under hopp att reservanterna komma att förorda min motion beder jag att få yrka bifall till densamma.

Herr Thomasson: Jag föreställer mig deremot, att Kammaren skall gilla de skäl, hvarpå Utskottet grundat sitt afstyrkande af den föreliggande motionen. Jag kan nemligen icke tro, att Riksdagen nu skulle på grund af de åsigt, den ärade motionären uttalat, vilja binda sig genom ett bestämdt uttalande i en fråga af så stor vigt som den föreliggande. Jag antager tvärtom, att Riksdagen vill vänta med pröfningen af denna sak, till dess en sådan pröfning kan grundas på en fullständig utredning i det förslag i ämnet, som

*Om ändrad
lagstiftning
angående pa-
tent.*

(Forts.)

utan tvifvel med snaraste är att förvänta från regeringen. Motionären antyder väl, att regeringen kunde under många år låta oss vänta på ett dylikt förslag, men jag tror icke Riksdagen har skäl att förebrå regeringen något obehörigt dröjsmål i denna sak. Det är bekant, att det komitébetänkande, som blifvit af patentlagskomitén utarbetadt, remitterats till Högsta Domstolen för inhemtande af dess yttrande, och Högsta Domstolen har icke förr än i slutet af år 1881, såsom jag tror, afgifvit sitt utlåtande. Sedan dess har den internationella patentkongressen i Paris, i hvilken äfven Sverige deltagit, afhandlat frågan; och denna kongress afslutade, som jag tror, icke förr än sistlidne Mars sina förhandlingar. Det är ju alldeles naturligt, att regeringen ville afvakta resultatet af dessa. Vidare torde det af tidningarna vara bekant att vår regering nyligen satt sig i förbindelse med norska regeringen för att taga kännedom om det lagstiftningsarbete i denna väg, som der pågår.

Bland de många förebråelser, som motionären uppläste mot Lag-Utskottets utlåtande, förekom äfven den, att Utskottet icke egnat uppmärksamhet åt frågan, huruvida icke lagstiftningen i detta ämne borde vara gemensam för de skandinaviska länderna eller åtminstone för Sverige och Norge. Denna fråga kom verkligen under debatt inom Utskottet, och i ett uppsatt förslag till utlåtande framlades önskvärldheten af en dylik gemensamhet. Saken mötte emellertid motstånd af åtskilliga ledamöter i Utskottet, hvilka befarade, att den så länge efterlängtade förbättringen af vår patentlagstiftning skulle genom ett slikt uttalande ytterligare undanskjutas, och på den grund ströks denna del af motiveringen. Det är också, om jag ej misstager mig, mot borttagandet af denna passus i Utskottets motivering som ordföranden i Lag-Utskottet reserverat sig. Han var mycket angelägen om, att patentlagstiftningen blefve gemensam för de skandinaviska länderna, och då han i öfrigt icke hade något att anmärka mot Utskottets afstyrkande hemställan, så föreställer jag mig, att han också i öfriga delar biträdt Utskottets åsigter.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöberg: Jag skall också tillåta mig att yttra några få ord i anledning af det anförande, som den ene motionären nyligen uppläste för Kammaren. Han framhöll en omständighet, som äfven jag omfattar med stort intresse, nemligen det synnerligen önskvärda i, att man måtte snart komma till ett slut i denna fråga. Otvifvelaktigt synes mig också vara, att denna sak kunnat gå litet raskare framåt än den gjort, ty allt sedan Oktober 1881 har, som jag tror mig kunna antaga, det förslag, hvilket afgifvits af den för frågans utredande tillsatta komité, med deröfver afgifna yttranden, legat hos det Kongl. civildepartementet. Jag bör i anledning deraf framhålla en omständighet, som den värde motionären tyckes anse

icke hafva bort saknas i hans motion, nemligen den antydande, att Kommerskollegium skulle låtit länge vänta på sitt yttrande i ämnet; men med hans uppgifter i det afseendet förhåller det sig icke så alldeles helt. Det är visserligen sant, att komitébetänkandet är dateradt den 6 November 1878, men till kollegium ankom det dock icke med regeringens remiss derå förr än den 10 Januari påföljande år. Yttranden måste sedermera från vederbörande infordras och det sista af dessa inkom ej förr än den 1 December nyssnämnda år. Om Herr Sandwall godhetsfullt behagade afräkna den tid, som åtgått för den förberedande behandlingen af detta ärende, torde han finna, att det icke varit någon orimligt lång tid, som tagits i anspråk för afgifvandet af detta utlåtande, helst om man tager i betraktande tillika, att det af en mängd olikartade göromål öfverhopade Kommerskollegium skulle uttala sig öfver frågan i sin helhet, då Högsta domstolen deremot endast hade att yttra sig om det rättsliga deruti.

Om ändrad lagstiftning angående patent.
(Forts.)

Hvad åter angår önskningarna å ena sidan, att snart få frågan afgjord, och å den andra att åstadkomma en patentlag gemensam för de tre skandinaviska länderna Sverige, Norge och Danmark, så må jag säga, att jag icke förstår, huru dessa önskingar skola kunna förlikas eller sammanjemkas. Hvarken i Norge eller Danmark har man nemligen någon patentlag, utan endast enstaka stadganden i dessa länders lagar om handverksdrift, på grund hvaraf konungen eger att å uppfinningar bevilja patent under vissa vilkor. Om det viktiga ärendet nu skall ytterligare undanskjutas och öfverlemnas till behandling af en ny komité, får Herr Sandwall skatta sig lycklig derest icke ännu flera år åtgå, innan man får saken slutligen afgjord.

Hvad nu beträffar sjelfva hufvudfrågan, eller om Riksdagen bör framställa några grunder för den af Herr Sandwall ifrågasatta nya patentlagstiftningen eller ej, måste jag bekänna, att, om någonsin i en fråga Riksdagen icke bör tillåta sig något sådant, är det just i den nu föreliggande. Det är nemligen, vid jemförande af de väsentligen olika stadganden, som i detta ämne gälla i de olika länderna, till den grad svårt att fatta någon bestämd mening, att det vore högst vanskligt för Riksdagen att inlåta sig på ett slikt försök. I öfrigt har jag för min del icke något emot, hvarken om Herr Sandwall får sitt nu framställda yrkande bifallet eller om det blir Lag-Utskottets förslag, som kommer att af denna Kammare godkännas. Detta synes mig så mycket mera vara likgiltigt, som jag ännu en gång vill uttala den önskan eller till och med förhoppning, att det icke skall dröja länge, innan regeringen kommer med ett formellt beslut i ämnet, och Riksdagens hörande i frågan dessutom icke heller är absolut nödvändigt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 11.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 7), angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kong Maj:t i fråga om anbringandet af elektrisk belysning i Kongl. Biblioteket.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes¹ Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6, angående stämpelafgiften; och Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 10), i anledning af en utaf Herr K. P. Arnoldson afgifven motion (N:o 97) rörande Sveriges neutralisering.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Herr *E. F. W. Meyer* erhöll ledighet från riksdagsgöromålen under 4 dagar från och med den 24 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.